

Thema

met  
Open

Bijbel

Wie is  
Jezus  
Christus?

Thematijdschrift voor  
Bijbel lezen en -studie  
[www.metopenbijbel.nl](http://www.metopenbijbel.nl)



nummer 6 april 2021

# Wie is Jezus Christus?

Arthur Hale

Bewerking Jan Koert Davids

## Inhoud

Voorwoord 1

1. De Mens onder zijn volk 3
2. De Zoon van God 20
3. De Heer over zijn volk 35
4. Christus in het christendom 47

Alle Bijbelpassages zijn genomen uit de NBG'51 Vertaling,  
tenzij anders aangegeven.

het volgende themanummer:

*Namen van Jezus*

Verschijsning: november 2021

# Voorwoord

De vraag wie Jezus Christus is, heeft velen sinds het ontstaan van zijn gemeente beziggehouden. Vele boeken zijn erover volgeschreven, en velen zijn er zelfs om vermoord. Maar waarom eigenlijk? Is Jezus dan niet duidelijk genoeg geweest over zichzelf? Hebben de apostelen dan geen helder en eensluidend getuigenis over Hem gegeven? En: is het nodig dat we precies weten wie Hij is?

Laten we duidelijk zijn over dat laatste. Als sommigen de gelovigen gaan beïnvloeden met een leer die hij en de andere apostelen niet hebben verkondigd, beschouwt Paulus dat als verderfelijk voor de zwakken in het geloof. Hij schrijft dat dit de verantwoordelijken zwaar zal worden aangerekend: "ook al zouden wij, of een engel uit de hemel, [u] een ander evangelie verkondigen, afwijkend van hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt! Gelijk wij vroeger reeds gezegd hebben, zeg ik thans nog eens: Indien iemand u een evangelie predikt, afwijkend van hetgeen gij ontvangen hebt, die zij vervloekt" (Gal 1:8,9). Onderdeel van dat andere 'evangelie' was een andere leer over wie Jezus Christus is, zoals Paulus in de tweede brief aan de Korintiërs zegt: "indien de eerste de beste een andere Jezus predikt, die wij niet hebben gepredikt" (2 Kor 11:4). De apostel Johannes schrijft in dit verband over 'antichrist'. 'Anti' betekent, onder andere, 'in plaats daarvan'. Hier gaat het om een voorstelling van Jezus Christus die in de plaats komt van wat de apostelen over Hem zeggen. Johannes schrijft dat mensen die de ware Christus niet belijden, God niet hebben; dat wil zeggen: God niet toebehoren – met als consequentie dat 'de vloek' over hen komt, en zij niet behouden worden. Het blijkt dus uiterst belangrijk te zijn het evangelie van en over de ware Christus te kennen en te geloven.

Waar lag het dan aan dat zij niet (meer) geloofden in de ware Christus? In ieder geval niet aan Jezus Christus en zijn apostelen. De gelovigen kenden hun prediking, want Paulus vraagt: "O, onverstandige Galaten, wie heeft u betoverd, wie Jezus Christus toch als gekruisigde voor de ogen geschilderd is?" (Gal 3:1) Dit wijst op een levendig beeld van Hem, een portret in woorden. Maar waren die woorden dan niet te begrijpen?

Is het antwoord niet dat veel mensen liever uitgaan van redeneringen gebaseerd op menselijke 'wijsheid'? Paulus stelt in hoofdstuk 2 van zijn eerste brief aan de Korintiërs die 'wijsheid', uit filosofie en wetenschap, tegenover Gods wijsheid. Wat de apostelen verkondigen is de door Gods Geest geopenbaarde wijsheid, die ver staat boven de wijsheid van mensen. Wij willen wel graag als de eerste mensen — die de redenering van de slang geloofden in plaats van Gods geopenbaarde wijsheid — 'als God zijn', maar in geen mensenhart kan

opkomen wat Hij in Zijn wijsheid heeft bepaald en bezig is te doen voor wie Hem liefhebben. Maar, en daar ligt het antwoord, "een ongeestelijk mens aanvaardt niet hetgeen van de Geest van God is ..." (1 Kor 2:14). Mozes had al gezegd dat Gods woord niet moeilijk is. Hij spreekt ons door Zijn dienaren toe in heldere, niet moeilijke taal. Het is ook niet nodig er 'hogere kennis' of 'gestudeerden' bij te halen. God spreekt rechtstreeks tot het hart van mensen (zie Deuteronomium 30:11-14).

Wie onbevooroordeeld de Bijbel leest, zal direct zien wie Jezus Christus is. In deze tijd echter, waarin zovele stemmen en evenzovele meningen en opvattingen klinken, is een kleine 'versterker' van de steeds zwakker lijkende stem van God niet overbodig. Filippus vroeg eens iemand die een Joodse boekrol aan het lezen was, of hij begreep wat hij las. En hij vroeg hem de weg daarin te wijzen. Dit themanummer wil daarom een bescheiden wegwijzer zijn bij het vinden van het antwoord op de vraag *Wie is Jezus Christus?*

Jan Koert Davids

# 1. De Mens onder zijn volk

*Want er is één God en ook één middelaar tussen God en mensen,  
de mens Christus Jezus. (1 Tim 2:5)*

## **De bronnen van onze informatie**

Nagenoeg alles wat wij van de Heer Jezus Christus weten, staat opgetekend in de Bijbel. Hij leefde in een uithoek van het Romeinse Rijk, en na zijn dood en opstanding gingen tientallen jaren voorbij voordat zijn volgelingen algemene bekendheid kregen als een 'sekte'. In de Bijbel zelf staan ons drie bronnen van informatie ter beschikking.

In de boeken van de profeten van Israël zijn de komst van de Zoon van David, die is voorbestemd de Koning van Israël en van de wereld te zijn, en van de Knecht van de HERE en zijn heilswerk, belangrijke thema's. Jezus zelf beschouwde zijn komst, werkzaamheid, dood en opstanding als de vervulling van Gods voorzeggingen, bewaard in de heilige Schriften. Lucas plaatst, in zijn verslag van Jezus' werk, diens optreden in de synagoge in Nazareth vooraan. Daar las Jezus een van Jesaja's profetieën over de Knecht van de HERE voor, en leidde zijn toespraak vervolgens in met de woorden: "Heden is dit schriftwoord voor uw oren vervuld" (Luc 4:21 en verder). Hij vertelt ook dat Jezus later tot de discipelen zei: "Zie, wij gaan op naar Jeruzalem, en al wat door de profeten geschreven is, zal aan de Zoon des mensen volbracht worden" (Luc 18:31). Matteüs ziet in Jezus' leer en daden steeds weer de vervulling van iets dat de profeten in Israël hadden voorgezegd, en wijst daarop met woorden als: "opdat vervuld zou worden hetgeen de Here door de profeet gesproken heeft".

De tweede bron van informatie over Christus die ons ter beschikking staat, zijn de toespraken en brieven van de apostelen. Bij hun spreken en schrijven ervaren de apostelen, als stichters en voornaamste onderwijzers van Christus' gemeente, de vervulling van zijn belofte hen in hun getuigenis over Hem bij te staan:

"De *Parakleet*, de Heilige Geest, die de Vader zenden zal in mijn naam, die zal u alles leren en u te binnen brengen al wat Ik u gezegd heb." (Joh 14:26)

"Wanneer de *Parakleet* komt, die Ik u zenden zal van de Vader, de Geest van waarheid, die van de Vader uitgaat, zal deze van Mij getuigen." (Joh 15:26)

"Hij zal u de weg wijzen tot de volle waarheid." (Joh 16:13)

Evenals in de Joodse synagogen was het ook in de bijeenkomsten van Christus' gemeente de gewoonte delen van de Schrift voor te lezen. De wijze waarop de apostel Paulus vraagt zijn brieven voor te lezen, ook in andere gemeenten, geeft duidelijk aan dat zij een plaats hebben naast de gezaghebbende boodschappen van Israëls profeten (Kolossenzen 4:16).

Maar verreweg het meeste dat wij uit de Schrift van Christus als Persoon te weten kunnen komen, staat opgeschreven in de vier evangeliën. Dit zijn geen biografieën, want vele bijzonderheden, die wij van een levensbeschrijving zouden verwachten, ontbreken – zoals een beschrijving van hoe Jezus gestalte, gezicht, gelaatsuitdrukkingen, zijn gewoonten en allerlei bijzonderheden die een bepaalde gebeurtenis levendig voor de geest van de lezer stellen. Ook worden de gebeurtenissen niet altijd in tijdsvolgorde weergegeven, zoals een biograaf zou doen. Wat de eerste drie evangeliën betreft, ligt de oorzaak hiervan in het feit dat het hoofdthema in hun boeken geen 'Leven van Jezus' is, maar 'Het evangelie van Gods Koninkrijk'. Marcus begint zijn verslag met de woorden: "Begin van het Evangelie van Jezus Christus". Matteüs citeert de beginverkondiging van zowel Johannes de Doper als van Jezus: "Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen" (Mat 3:2; 4:17). In het kader van dit evangelie van het Koninkrijk van God staat Jezus centraal, want met zijn eerste verschijning is dat Koninkrijk al in voorlopigheid gekomen, en met zijn wederkomst in macht en heerlijkheid in de eindtijd komt het als een wereldomspannende heerschappij. In het evangelie van Johannes nemen Christus' wonderen, in nauw verband met de geestelijke betekenis ervan, een belangrijke plaats in, met het bijzondere doel dat de evangelist zelf aangeeft: "opdat u gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zoon van God, en opdat u, gelovende, het leven hebt in zijn naam" (Joh 20:31).

### **Het getuigenis van de vier evangeliën**

De evangelisten leren ons Jezus kennen in zijn werk onder zijn volk, en dat bestond voornamelijk uit genezingen en prediking. Matteüs vat zijn arbeid in het noordelijke gebied van Israël samen met de woorden: "En Hij trok rond in geheel Galilea en leerde in hun synagogen en verkondigde het evangelie van het Koninkrijk en genas alle ziekte en alle kwaal onder het volk. En het gerucht van Hem drong door tot in geheel Syrië" (Mat 4:23,24). Uit een latere samenvatting blijkt dat zijn werk lange tijd is doorgegaan: "En Jezus ging alle steden en dorpen langs en leerde in hun synagogen en verkondigde het evangelie van het Koninkrijk en genas alle ziekte en alle kwaal" (Mat 9:35).

#### Jezus' wonderen

Jezus' tijdgenoten stonden vaak versteld van de vele genezingen die Hij overal deed. Zoiets hadden zij nooit ervaren of gelezen in de heilsgeschiedenis. De reactie van de omstanders toen Hij een doofstomme het vermogen om te horen en spreken gaf, is typerend voor de verbazing die zijn genezingen ook bij andere gelegenheden opriepen: "En zij waren buiten zichzelf van verbazing en zeiden: Hij heeft alles wel gemaakt, ook de doven doet Hij horen en de stommen spreken" (Mar 7:37). De Joden die verantwoordelijk waren voor zijn kruisiging, getuigden hier onbewust van toen zij Hem bij zijn sterven hoorden: "Anderen heeft Hij

gered, Zichzelf kan Hij niet redden" (Mat 27:42). Zo machtig en onfeilbaar bleek zijn 'behandeling' altijd te zijn, dat de ziekte en dood van Lazarus aanleiding gaf tot de teleurgestelde, misschien schampere, vraag: "Had Hij, die de ogen van de blinde heeft geopend, niet kunnen maken, dat ook deze niet stierf?" (Joh 11:37).

Hij hoefde alleen een woord tot een zieke te spreken, een zieke de handen op te leggen, of de zieke hoefde slechts zijn kleed aan te raken, en die zieke herstelde volledig. Met zijn gezaghebbende woord kon Hij zelfs mensen op kilometers afstand onmiddellijk genezen. Nooit bleek Hij niet in staat iemand te helpen. Van aarzeling, onzekerheid of twijfel was bij Hem geen sprake.

Voor Jezus waren zulke wonderen van genezing het bewijs voor anderen, dat met zijn komst in zekere zin Gods Koninkrijk was gekomen: "Maar indien Ik door de Geest Gods de boze geesten uitdrijf, dan is het Koninkrijk Gods over u gekomen" (Mat 12:28). Ook getuigden zijn wonderen van zijn unieke relatie met God: "Indien Ik de werken van mijn Vaders niet doe, gelooft Mij niet, maar indien Ik ze doe en u Mij toch niet gelooft, gelooft dan de werken, opdat u erkennen mag, dat de Vader in Mij is en Ik in de Vader" (Joh 10:37, 38; 14:11). Door dit bewijs te negeren had zijn volk een zwaar oordeel over zich gebracht: "Indien Ik niet de werken onder hen gedaan had, die niemand anders gedaan heeft, zouden zij geen zonde hebben; maar nu hebben zij, hoewel zij ze gezien hebben, toch Mij en mijn Vader gehaat" (Joh 15:24).

Op de keper beschouwd is het daarom opmerkelijk dat niemand bang bleek te zijn dat Hij, die zoveel macht ter beschikking had, iemand kwaad zou doen. De gehele geschiedenis laat zien dat men het meestal veel gemakkelijker vindt kracht op afbrekende dan op opbouwende wijze te gebruiken. Je zou denken dat voor iemand die in staat is een gestorven meisje tot leven te roepen met het bevel: "Meisje, Ik zeg u, sta op", het even gemakkelijk zou zijn tegen een vijand te zeggen: 'Man, val dood'. Maar zijn tegenstanders geven nooit blijk van angst dat Hij hun kwaad zal doen. Integendeel: in Nazareth probeerden zijn verontwaardigde dorpsgenoten Hem van een steile helling naar beneden te gooien, en in Jeruzalem pakten Joden in de Tempel stenen om Hem te stenigen. Zo kregen zijn vijanden een krachtig getuigenis van zijn zelfbeheersing en edelmoedigheid.

### Jezus' leer

Naast de vele wonderen die Jezus in vele steden en dorpen deed, maakte ook zijn leer een diepe indruk op de vele mensen die naar Hem luisterden. Een toespraak zoals de Bergrede hadden zij nog nooit gehoord: "En het geschiedde, toen Jezus deze woorden geëindigd had, dat de scharen versteld stonden over zijn leer, want Hij leerde hen als gezaghebbende en niet als hun schriftgeleerden" (Mat 7:28.29). We mogen aannemen dat de reactie van de luisteraars in de synagoge

in Nazareth een dagelijks verschijnsel was: "En allen betuigden hun instemming met Hem en verwonderden zich over de woorden van genade, die van zijn lippen kwamen" (Luc 4:22). En was er ooit zo'n merkwaardig excuus gegeven voor het niet uitvoeren van een bevel iemand te arresteren, als die van de tempelpolitie? "Nooit heeft een mens zó gesproken, als deze mens spreekt!" (Joh 7:46).

Gezien de voorbeelden die de vier evangelisten geven van Jezus' toespraken en gesprekken, hoeft het ons niet te verwonderen dat zijn luisteraars aan zijn lippen hingen. De Bergrede is naar retorische maatstaven een juweel van dichtertlijke taal en expressieve beeldspraak. Zijn prachtige gelijkenissen zijn onvergetelijke meesterwerken. Bovendien zijn wij, die zo vele eeuwen later zijn profetie op de Olijfberg lezen, beter in staat dan wie ook de juistheid van zijn beschrijving van toekomstige gebeurtenissen tot aan de eindtijd vast te stellen.

### Jezus' afhankelijkheid van zijn Vader

Jezus' wonderen en woorden onderscheidden Hem van andere mensen. De binnenste kring van twaalf discipelen was dichterbij Hem dan anderen, en hoe hoog torende Hij zelfs boven hen uit! Des te opvallender was dan de wijze waarop Hij alles wat Hij deed en zei volledig toeschreef aan de kracht die zijn Vader in de hemel Hem geschonken had. Enkele voorbeelden:

Hij genas een man in Jeruzalem, die achtendertig jaar ziek was geweest, met het bevel: "Sta op, neem uw matras op en wandel!" (Joh 5:8).

Toen de Joden Jezus aanvielen, zeer verontwaardigd dat hij de man op sabbat in het openbaar een matras liet dragen, en meer nog dat Hij niet tot de volgende dag gewacht had om zo'n toch al langdurige ziekte te genezen, vertelde Hij hen dat Hij bezig was met Gods kracht Gods werk te doen: "Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, de Zoon kan niets doen van Zichzelf, of Hij moet het de Vader zien doen; want wat deze doet, dat doet ook de Zoon evenzo. Want de Vader heeft de Zoon lief en toont Hem al wat Hij zelf doet ... Ik kan van Mijzelf niets doen ... Ik zoek niet mijn wil, doch de wil van Hem, die Mij gezonden heeft" (Joh 5:19,20,30).

Voordat Hij op sabbat zijn dorpsgenoten in de synagoge in Nazareth toesprak, las Hij uit het boek Jesaja een profetie voor die op Hemzelf wees: "De Geest van de Here is op Mij, daarom, dat Hij Mij gezalft heeft ... Hij heeft Mij gezonden om ..." (Luc 4:18,19). Zo vestigde Hij de aandacht op zijn Zender, en gaf Hij openlijk aan dat wat Hij deed te danken was aan God, Die Hem bij zijn doop met zijn Geest gezalft had.

Hij liet de om Hem heen verzamelde menigte duidelijk deze volledige afhankelijkheid blijken, toen Hij naar de hemel opzag en zijn Vader dankte voor het brood en de vissen die Hij, als uit een onuitputtelijke bron, tevoorschijn zou brengen, om meer dan vijfduizend hongeregen te verzadigen (Matteüs 14:19).



Voordat Hij Lazarus uit het graf riep, waarin deze vier dagen had gelegen, richtte Jezus in aanwezigheid van vele volgelingen, rouwend en nieuwsgierigen zijn ogen naar de hemel, en dankte de Vader dat zijn gebed was verhoord (Johannes 11:41).

Zelfs Mozes, de grote leider van Israël die men met Jezus vergeleek, kon zo door een ongelovig volk geprovoceerd worden, dat hij met de naast hem staande Aäron geërgerd uitriep: "Zullen wij uit deze rots voor u water te voorschijn doen komen?" (Num 20:10). Hierin faalde hij jammerlijk in het geven van de eer aan God. Juist wanneer wij Jezus gaan vergelijken met de edelste mensen in de heilsgeschiedenis van Israël, beseffen wij meer dan ooit hoe ver Hij zelfs dezen overtrof. Iemand die tegen anderen in het openbaar van zichzelf zegt: "Ik ben zachtmoedig en nederig van hart" geeft daar meestal mee aan dat nou juist niet te zijn. Maar Jezus sprak deze woorden uit met openhartige eerlijkheid, om zijn luisteraars bij Hem rust voor hun zielen te laten vinden; en zijn levenshouding stemt volledig met zijn woorden overeen (Mat 11:28).

### **De Zoon des mensen**

Juist omdat we bij Jezus geen zweem van de hoogmoed en het egoïsme vinden, die sterke persoonlijkheden vaak kenmerken, is zijn zelfgetuigenis zo geloofwaardig. Hij sprak vaak over zichzelf in de derde persoon, en noemde zich daarbij zowel in verband met zijn lijden als met zijn heerlijkheid 'de Zoon des mensen':

"De Zoon des mensen is gekomen om het verlorene te zoeken en te redden". (Luc 19:10)

"De Zoon des mensen is niet gekomen om Zich te laten dienen, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen"; "Wanneer de Zoon des mensen komt in zijn heerlijkheid ..." (Mat 25:31)

"De Zoon des mensen" is een bijzondere eretitel, deels ontleend aan de profetie in Daniël van 'de Mensenzoon', die de plaats van andere regeerders — afgebeeld als wilde dieren — inneemt om tot in eeuwigheid over de gehele aarde te regeren: "... en zie, met de wolken van de hemel kwam iemand gelijk een mensenzoon. Hij begaf zich tot de Oude van dagen, en men leidde hem voor deze; en hem werd heerschappij gegeven en eer en koninklijke macht, en alle volken, natieën en talen dienden hem. Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet zal vergaan, en zijn koningschap is een, dat onverderfelijk is" (Dan 7:13,14). Dat Jezus deze titel in dit verband gebruikte, blijkt uit zijn antwoord op de, tijdens zijn verhoor in de Joodse Raad, door de hogepriester Kajafas onder ede gestelde vraag of Hij de Messias was: "U hebt het gezegd. Maar Ik zeg u, van nu aan zult u de Zoon des mensen zien, gezeten aan de rechterhand van de Macht en komende op de wolken van de hemel" (Mat 26:64).

Deze profetie van 'de Mensenzoon' in Daniël is een nadere toevoeging aan een profetie in een psalm van David, die in het Nieuwe Testament telkens op Christus wordt toegepast. Daarin wordt Gods voornemen voorzegd alles op aarde onder zijn heerschappij te stellen: "U doet hem heersen over de werken van uw handen, alles hebt U onder zijn voeten gelegd" (Ps 8:7; vergelijk Heb 2:5-9, 1 Kor 15:27, Efez 1:22, 1 Pet 3:22).

Er zijn in de samenhang een aantal aanwijzingen dat Jezus deze psalm in gedachte had, toen Hij zijn Vader dankte dat Hij Hem alle dingen had toevertrouwd: "Alle dingen zijn Mij overgegeven door mijn Vader en niemand kent de Zoon dan de Vader, en niemand kent de Vader dan de Zoon en wie de Zoon het wil openbaren" (Mat 11:27). Luisteraars die enig idee hadden van wat Jezus hiermee bedoelde, zullen elkaar verbaasd en verbijsterd hebben aangekeken. Deze dertigjarige maakte hiermee aanspraken die verder gingen dan men zelfs van de Messias zou hebben verwacht. Hij zelf had een unieke relatie met de Vader, en de relatie van anderen met zijn Vader was volledig van Hem afhankelijk!

Een vergelijkbare uitspraak, enige tijd later, gaf aanleiding tot het vertrek van veel van zijn discipelen. Evenals de Israëlieten in de levenloze woestijn voor hun leven afhankelijk waren van het door God gegeven manna, zouden allen in deze slechte wereld van Christus afhankelijk zijn voor eeuwig leven: "Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij u het vlees van de Zoon des mensen eet en zijn bloed drinkt, hebt u geen leven in uzelf. Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven en Ik zal hem opwekken op de jongste dag" (Joh 6:53,54). Niet de beeldrijke voorstelling, want het lag voor de hand dat eten en drinken een figuurlijke betekenis hadden, maar de gedachte dat eeuwig leven alleen door de relatie met Jezus mogelijk was, vonden velen aanstootgevend.

### **De Zoon van God**

Zelfs op twaalfjarige leeftijd gaf Jezus er blijk van zich er sterk bewust van te zijn dat Hij op bijzondere wijze de Zoon van God was. Naar aanleiding van het verwijt van Maria: "Kind, waarom hebt U ons dit aangedaan? Zie, uw vader en ik zoeken U met smart", gaf Hij het veelbetekenende antwoord: "Wist U niet, dat Ik bezig moet zijn met de dingen van mijn Vader?"

Jezus leefde dus van zijn puberteit af met de grote waarheid die later, na zijn doop en ook op de berg van verheerlijking, door een stem uit de hemel aangekondigd werd: "Deze is mijn Zoon, de geliefde, in wie Ik mijn welbehagen heb" (Mat 3:17; 17:5). Soms noemde Hij zich met de volle titel "De Zoon van God": "de ure komt en is nu, dat de doden naar de stem van de Zoon van God zullen horen" (Joh 5:25; 10:36; 11:4). Maar meestal sprak Hij over zichzelf als "de Zoon".

Terwijl Jezus zijn discipelen (maar niet anderen, al behoorden ook zij tot Gods uitverkoren verbondsvolk) leerde dat zij kinderen van God waren, en God in hun gebeden aan te spreken als 'onze Vader', bad Hij zelf blijkbaar niet met hen, want we lezen dat "Hij in het gebed alleen was" (Luc 9:18). Dit eenzame bidden gaf eens aanleiding tot het verzoek om zijn raad: "En het geschiedde, terwijl Hij er-gens in gebed was, dat een van zijn discipelen, toen Hij ophield, tot Hem zei: He-re, leer ons bidden" (Luc 11:1). Jezus liet dus merken dat zelfs toen Hij onder hen leefde, zijn relatie met de Vader anders was dan die van zijn discipelen: "Ik vaar op naar mijn Vader en uw Vader, naar mijn God en uw God" (Joh 20:17). Jezus' gebeden in nachtelijke uren van eenzaamheid illustreren zijn woorden: "Geloof Mij, dat Ik in de Vader ben en de Vader in Mij is" (Joh 14:11).

Als Zoon was Hij zich ook sterk bewust van de taak die Hij moest uitvoeren. Met het vaak gebruikte gezegde: 'Ik ben gekomen om ...', getuigde Hij van zijn besef een bijzondere opdracht te hebben, en tegelijkertijd van zijn liefdevolle bereid-willigheid als Zoon de taak uit te voeren die zijn Vader Hem had toevertrouwd. Zich verantwoordend voor een genezing op sabbat, verklaarde Hij: "Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook" (Joh 5:17). Evenals in het normale leven een zoon met de zaak van zijn vader vertrouwd raakt, en leert ook zijn eigen bijdrage daaraan te leveren, leerde Jezus van zijn Vader in de hemel wat Hij doet en wat van Hem als Zoon verwacht werd. Zijn taak was het werk van zijn Vader voort te zetten: "Want de Vader heeft de Zoon lief en toont Hem al wat Hij zelf doet, en Hij zal Hem grotere werken tonen dan deze, opdat u zich verwondert" (Joh 5:20).

### **Jezus' leven als Mens**

Dit radicale verschil tussen Jezus als Gods Zoon en alle andere mensen, zelfs de edelsten onder Gods dienaars, is des te opvallender omdat Hij in andere opzich-ten als Mens in de wereld leefde. Terwijl Hij op de wereld kwam als de eniggeboren Zoon van God, en dus ook in dit opzicht aanzienlijker dan alle andere mensen (en zelfs de engelen in de hemel), was ook Hij uit een vrouw geboren. Lucas ver-telt het unieke proces van wonderbaarlijke verwekking, zwangerschap en ge-boorte, en volgt in zijn geslachtsregister het spoor van zijn voorouders in vele generaties tot zijn oorsprong in Adam, uit wie alle mensen zijn voortgekomen. Wat Jezus zoveel verhevener maakt dan alle andere kinderen van Adam, is niet dat Hij bovenmenselijke eigenschappen ontving, maar dat alle eigenschappen die Hij als Mens erfde in Hem volmaakt zijn.

Wie zouden Jezus beter hebben gekend dan zijn dorpsgenoten? Mensen die da-gelijks met Hem werkten, gesprekken met Hem voerden, regelmatig met Hem de sabbatdiensten bijwoonden? Toch waren vooral zij het die zich later zo sterk over Hem verbaasden, toen Hij hen in de synagoge van Nazareth toesprak: "En

zeer velen van die Hem hoorden, stonden versteld en zeiden: Waar heeft Hij deze dingen vandaan en wat is dat voor een wijsheid, die Hem gegeven is? En zulke krachten, als door zijn handen geschieden? Is dit niet de timmerman, de zoon van Maria, en de broeder van Jakobus en Jozef en Judas en Simon? En behoren zijn zusters hier niet bij ons?" (Mar 6:2-4). Door zo tegen Hem aan te kijken, konden juist zij moeilijk in Hem geloven.

In zijn verstandelijke ontwikkeling was Jezus in het doorlopen van de achtereenvolgende fasen van kind, via jeugd naar volwassenheid, gelijk aan andere mensen: "Het kind groeide op en werd krachtig, en het werd vervuld met wijsheid, en de genade van God was op Hem ... Hij was hun (Jozef en Maria) onderdanig ... En Jezus nam toe in wijsheid en grootte en genade bij God en mensen" (Luc 2:40,51,52).

Ook fysiek was Jezus gelijk aan andere mensen. Na ver gelopen te hebben, zat Hij vermoeid bij een bron (Johannes 4:6). Hij was zo uitgeput door zijn werk, dat Hij door een zware storm heen sliep, tot ergernis van de anderen in de boot (Marcus 4:38). Hij wist wat honger en dorst was.

Zijn gemoed was eveneens gelijk aan dat van andere mensen. Soms was Hij te leurgesteld, dan weer verontwaardigd. Bij het zien van mensen die aan hun lot overgelaten waren, werd Hij met ontferming bewogen, want Hij zag ze als een kudde schapen zonder herder. Hij toonde medelijden met mensen die blind, doof, kreupel of ziek waren. Farizeeën die meer belang hechtten aan hun geestloze sabbatregels dan aan het lot van zieke mensen, wekten zijn toorn, evenals de schending van Gods heilige woonplaats onder Zijn volk, door daarin een markt en een geldwisselkantoor op te zetten. Achter zijn klacht over de moederstad Jeruzalem: "hoe dikwijls heb Ik uw kinderen willen vergaderen", liggen jaren van verdriet en teleurstelling, omdat haar inwoners hun Heiland niet wilden erkennen. Hij voelde ook een zeer diepe angst, kort vóór zijn gevangenneming: "En Hij begon zeer ontsteld en beangst te worden, en Hij zei tot hen: Mijn ziel is zeer bedroefd, tot stervens toe" (Mar 14:33,34).

Voor zijn kennis was Jezus volledig afhankelijk van Gods openbaring. Zoals de profeten in Israël vóór Hem, gaf Hij de boodschap door die God Hem had ingegeven. Hij wist dus dat Hij in de eindtijd terug zou komen naar de aarde, en ook dat niemand, mens of engel, behalve de Vader, wist wanneer dat zou zijn: "Maar van die dag en van dat uur weet niemand, ook de engelen in de hemelen niet, ook de Zoon niet, maar de Vader alleen" (Mat 24:36). Het is best mogelijk, maar niet in alle gevallen zeker, dat de vragen die Hij soms stelde alleen waren bedoeld in het belang van anderen, en niet om voor zichzelf informatie in te winnen: "Hoeveel broden hebt u?"; "Wie zeggen de mensen, dat Ik ben?"; "Hoelang is het, dat dit hem overkomt?"

Maar het aller duidelijkst liet Hij zijn Mens-zijn zien, toen Hij zei dat Hij zijn eigen wil moest verloochenen om Gods wil te doen: "Want Ik zoek niet mijn wil, maar de wil van Hem, die Mij gezonden heeft"; "Want Ik ben van de hemel neergedaald, niet om mijn wil te doen, maar de wil van Hem die Mij gezonden heeft" (Joh 5:30; 6:38). Wat Hij, omdat Hij Mens was, zou begeren – zichzelf handhaven, zijn eigen positie en gezag laten gelden – verloochende Hij. Hij zei eens: "Ik doe altijd wat mijn Vader behaagt" (Joh 8:29), wat betekent, zoals Paulus opmerkt: "ook Christus heeft Zichzelf niet behaagd" (Rom 15:3).

Er waren situaties waaruit een conflict ontstond tussen wat Hij zelf, met zijn natuurlijke verlangens, wilde, en het gebod van zijn Vader. Er zal, bijvoorbeeld, een dag zijn geweest waarop Hij voor het eerst begreep, dat Jesaja's beschrijving van het leed dat de Knecht van de HERE zou overkomen een profetie was van wat Hij zelf zou moeten meemaken: "Mijn rug heb ik gegeven aan wie sloegen, en mijn wangen aan wie mij de baard uittrokken; mijn gelaat heb ik niet verborgen voor smadelijk speeksel" (Jes 50:5,6). Juist omdat dit vooruitzicht Hem als Mens zo schrikbarend was, is ook zijn vooraf geopenbaarde reactie daarop des te betekenisvoller: "Ik ben niet weerspannig geweest, ik ben niet teruggedeeind".

Voordat Hij zijn werk in het openbaar begon, bracht Hij veertig dagen door met voorbereidingen, waarin Hij ook op de proef werd gesteld. Met zijn zielenstrijd in de hof van Gethsémane kwamen jaren van inwendige strijd ten einde, nadat Hij bij de discipelen zijn erkentelijkheid had uitgesproken met de woorden: "U bent het, die steeds bij Mij gebleven bent in mijn verzoeken" (Luc 22:28). "Hij wierp Zich met het aangezicht ter aarde en bad, zeggende: Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze beker Mij voorbijgaan; doch niet gelijk Ik wil, maar gelijk U wilt" (Mat 26:39). De bijzondere en zware beproevingen van Jezus, brengen des te sterker aan het licht dat het berouw van alle andere dienaars van God, vanwege hun struikelingen en zonden, bij Hem volledig afwezig was. Toen een rijke jongeling Hem begroette met de woorden: "Goede Meester", zei Jezus tegen Hem: "Waarom noemt u Mij goed? Niemand is goed dan God alleen" (Mar 10:18). Jezus ontkende dat Hij goed was, niet omdat Hij gezondigd zou hebben, maar omdat Hij als mens telkens in verzoeking kwam te zondigen.

### **Het getuigenis van de apostelen**

De evangeliën verplaatsen de lezer naar de tijd toen Jezus onder zijn volk werkte. De andere drie schrijvers zouden hebben ingestemd met het vooraf aangegeven doel van Lucas: "opdat u de betrouwbaarheid zou erkennen van de zaken, waarvan u onderricht bent" (Luc 1:4). In hun toespraken en brieven daarentegen, kijken de apostelen en andere Nieuwtestamentische schrijvers terug op het leven van hun Heer, en zodoende bevestigen zij wat in de evangeliën is opgeschreven.

### Jezus' wonderen

Om zijn luisteraars op de Pinksterdag beter te laten inzien welk een ernstige zonde zij als volk begaan hadden, door Jezus aan de dood over te leveren, bracht Petrus hun de zegeningen in herinnering die Jezus overal met zijn genezingen had gebracht: "Jezus, de Nazoreeër, een man u van Godswege aangewezen door krachten, wonderen en tekenen, die God door Hem in uw midden verricht heeft, zoals u zelf weet ..." (Hand 2:22). Zelfs niet-Joden waren hiervan op de hoogte, zoals blijkt uit Petrus' woorden in het huis van Cornelius: "U weet van de dingen, die geschied zijn door het gehele Joodse land, te beginnen in Galilea... van Jezus van Nazareth, hoe God Hem met de heilige Geest en met kracht heeft gezalfd. Hij is rondgegaan, weldoende en genezende allen, die door de duivel overweldigd waren; want God was met Hem" (Hand 10:37,38).

Opvallend in deze terugblik is de nadruk die erop wordt gelegd, dat het aan God te danken was wat Jezus deed. God verrichtte door Hem deze daden, want Hij had Zijn Zoon gezalfd, en Jezus deed wat Hij deed omdat God met Hem was. Deze erkenning stemt volledig overeen met zijn eigen verklaring, dat Hij zonder de Vader niets kon doen.

### Jezus' woorden

Toen twee mannen die onderweg waren naar het dorpje Emmaüs, de hun onbekende Medereiziger vertelden over hun verdriet over Jezus' kruisiging, beschreven zij Hem als "een man, die een profeet was, machtig in werk en woord voor God en het gehele volk" (Luc 24:19). Sommigen hadden in Hem de vervulling gezien van de belofte van een profeet als Mozes, die God zou doen opstaan, zenden; en dit is wat Petrus en Johannes bevestigden in een latere toespraak: "Mozes toch heeft gezegd: De Here God zal u een profeet doen opstaan uit uw broeders, gelijk mij; naar hem zult u horen in alles wat hij tot u spreken zal" (Hand 3:22). Enige tijd later kwam Stefanus hier in zijn verdedigingsrede op terug (Handelingen 7:37). Dus evenals God door Jezus grote wonderen had gedaan, zo had God ook door Jezus gesproken, zoals vroeger door andere profeten in Israël. In de aanhef van de brief aan de Hebreeën laat de schrijver zien dat Gods openbaring in Zijn Zoon de voortzetting is van Zijn boodschappen door de profeten: "Nadat God eertijds vele malen en op vele wijzen tot de vadersen gesproken had in de profeten, heeft Hij nu in het laatst van de dagen tot ons gesproken in de Zoon" (Heb 1:1).

### Jezus als Mens

Matteüs wijst op een belangrijk keerpunt in Jezus' werk, toen het eind van zijn verblijf in Galilea naderde: "Van toen aan begon Jezus Christus zijn discipelen te tonen, dat Hij naar Jeruzalem moest gaan en veel lijden van de zijde van de oudsten en overpriesters en schriftgeleerden en gedood worden en op de derde dag

opgewekt worden" (Mat 16:21). Ondanks zulke heldere taal, en de herhaling van deze profetische mededeling, konden de discipelen niet geloven dat hun Meester in Jeruzalem zou sterven. Voor zover wij kunnen nagaan, zal dit daarom wel de reden zijn geweest dat Jezus de betekenis van zijn offerdood niet vooraf uitvoerig uitlegde. Een van de voornaamste aanduidingen hiervan is zijn oproep tot dienstbaarheid: "gelijk de Zoon des mensen niet gekomen is om Zich te laten dienen, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen" (Mat 20:28); maar ook zijn woorden bij de instelling van het Avondmaal: "Want dit is het bloed van mijn verbond, dat voor velen vergoten wordt tot vergeving van zonden" (Mat 26:28). Pas op de dag van zijn opstanding, nadat het doodvonnis tot hun grote schrik voltrokken was, bracht Hij de discipelen tot inzicht: "Toen opende Hij hun verstand, zodat zij de Schriften begrepen. En Hij zei tot hen: Aldus staat er geschreven, dat de Christus moest lijden en op de derde dag opstaan uit de doden, en dat in zijn naam moest gepredikt worden bekering tot vergeving van de zonden" (Luc 24:45-47).

Door de Geest van Christus hebben de apostelen later in hun toespraken en brieven keer op keer de heilsbetekenis van Jezus' komst, leven van gehoorzaamheid en offerdood, uitgelegd. Zodoende hebben zij ook de noodzaak verklaard van zijn volledig Mens-zijn. Dit had niet stelliger gezegd kunnen worden dan waar Paulus Christus op één lijn met Adam stelt: "Want, omdat de dood er is door een mens, is ook de opstanding der doden door een mens" (1 Kor 15:21). Vervolgens noemt hij Adam 'de eerste mens', 'een levende ziel', en Christus 'de tweede mens', 'de laatste Adam', 'een levendmakende geest' (1 Kor 15:45-49). Op een andere plaats noemt hij Adam 'een beeld [*tupos*, type, voorafbeelding] van de komende' (Rom 5:14). Deze voorstelling van Adam en Christus als vertegenwoordigers van, respectievelijk, een in zonde en dood vervallen mensheid en het verlorene volk van God, is de grondslag van heel Paulus' uitleg van Christus' verlossingswerk. De overtreding van Adam in de hof van Eden is geen op zichzelf staande historische gebeurtenis, maar een daad van ongehoorzaamheid waarbij zijn gehele nageslacht betrokken is. Vanwege deze verbondenheid met de eerste mens, worden alle mensen als zondaars gerekend, met als gevolg een doodvonnis: "evenals in Adam allen sterven" (1 Kor 15:22). Daartegenover stelt de genade van God gelovige mensen in de gelegenheid zich door de doop met Christus te verbinden, om deel te krijgen aan de zegenrijke gevolgen van zijn gehoorzaamheid: "God heeft ons eeuwig leven gegeven en dit leven is in zijn Zoon" (1 Joh 5:11).

Dus niet slechts Jezus' dood, maar ook zijn leven als Mens die volledig gehoorzaam was tot de kruisdood toe, heeft zowel voor Hemzelf als voor zijn volk de weg gebaad tot het verkrijgen van Gods gave van eeuwig leven. Door te zeggen dat God Zijn Zoon uit de dood heeft teruggebracht "door het bloed van een eeu-

wig verbond", geeft de schrijver van de brief aan de Hebreeën het directe verband aan tussen Jezus' vrijwillige offerdood en het eeuwige leven dat God Hem geschonken heeft. Tegenover de overtreding van Adam stelt Paulus, in een reeks tegenstellingen, de gehoorzaamheid van Christus voor: "Want, gelijk door de ongehoorzaamheid van één mens zeer velen zondaren geworden zijn, zo zullen ook door de gehoorzaamheid van één zeer velen rechtvaardigen [tot rechtvaardigen gesteld] worden" (Rom 5:19). Deze gehoorzaamheid heeft, uiteraard, plaatsgevonden op hetzelfde terrein waar Adams ongehoorzaamheid plaatsvond: in de vlees-en-bloed natuur van de mens. Juist naar aanleiding van Christus' heilswerk, waarvoor het essentieel was dat Hij volledig Mens zou zijn, stelt de Hebreeënbrieffschrijver op niet mis te verstane wijze vast dat Jezus vlees van ons vlees was:

"Daar nu de kinderen aan bloed en vlees deel hebben, heeft ook Hij op gelijke wijze daaraan deel gekregen." (Heb 2:14)

"Want wij hebben geen hogepriester, die niet kan meevoelen met onze zwakheden, maar een, die in alle dingen op gelijke wijze als wij is verzocht geweest, maar zonder te zondigen." (Heb 4:15)

Hoe aangrijpend Jezus' verzoeken waren, laat hij zien in zijn beschrijving van Jezus' zielenstrijd in Gethsémane: "Tijdens zijn dagen in het vlees heeft Hij gebeden en smekingen onder sterk geroep en tranen geofferd aan Hem, die Hem uit de dood kon redden, en Hij is verhoord uit zijn angst, en zo heeft Hij, hoewel Hij de Zoon was, de gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij heeft geleden" (Heb 5:7,8). Wanneer hij Jezus' historische oorsprong en leven op aarde onder de aandacht brengt, zegt Paulus dat Hij is "geboren uit een vrouw" (Gal 4:4), "gesproten uit het geslacht van David naar het vlees" (Rom 1:3), en "wat het vlees betreft" uit het volk Israël afkomstig (Rom 9:5). Ook had Jezus aardse broers (1 Kor 9:5; Gal 1:19). Uiterlijk was Hij "als een mens" (Flp 2:8). Waar dit relevant is, noemt Paulus ook een aantal historische bijzonderheden: de nacht waarin Jezus werd overgeleverd (1 Kor 11:23), zijn kruisdood (Gal 3:1), zijn dood (Flp 2:8), zijn begrafenis (1 Kor 15:4) en zijn opstanding (1 Kor 15:4 e.v.). Evenals Mozes en andere profeten in Israël, en Christus, ziet Jakobus de oorsprong van alle verzoeken in de begeerten van de mens: "Maar zo vaak iemand verzocht wordt, komt dit voort uit de zuiging en verlokking van zijn eigen begeerte" (Jak 1:14). Door te zeggen dat Hij "op gelijke wijze als wij is verzocht geweest" (Heb 4:15), geeft de schrijver van de brief aan de Hebreeën aan dat dit ook voor Christus' ervaring van verzoeking geldt. Hierop gaat Paulus nader in. Hij beschrijft op ontroerende wijze de heilloze nederlaag, die de mens die naar gehoorzaamheid aan Gods geboden streeft, telkens lijdt: "Want naar de inwendige mens verlustig ik mij in de wet van God, maar in mijn leden zie ik een andere wet, die strijd voert tegen de wet van mijn verstand" (Rom 7:22,23). De uitslag voor Paulus, evenals die voor alle andere men-



sen, was ondanks al zijn ernstige pogingen maar al te vaak een pijnlijke val, en daarmee een schuldig geweten en de noodzaak God vergiffenis af te smeken. Het resultaat van Christus' strijd met zijn innerlijke verlangens, zijn worsteling zodat Gods wil altijd in zijn leven zou zegevieren, was daarentegen een glorieuze overwinning. Want juist omdat alle anderen bij dit gevecht het onderspit moesten delven, heeft God Zijn Zoon op datzelfde terrein van het vlees gezonden waarop anderen gefaald hadden: "Want wat de wet niet vermocht, omdat zij zwak was door het vlees – God heeft, door zijn eigen Zoon te zenden in een vlees, aan dat van de zonde gelijk, en wel om de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees" (Rom 8:3). De reden waarom Paulus, die op andere plaatsen zonder meer zegt dat Christus in het vlees gekomen is, hier de uitdrukking gebruikt "een vlees, aan dat van de zonde gelijk", is kennelijk dat hij zojuist gezegd heeft dat er in zijn eigen vlees geen goed woont. Jezus had volledig deel aan de vlees-en-bloed natuur van alle andere mensen, maar, zoals de apostel die zo nadrukkelijk verklaarde dat Jezus in het vlees was gekomen, zei: "in Hem is geen zonde" (1 Joh 3:5).

De in de Griekse gedachtewereld wijdverbreide idee dat materie in zichzelf kwaad is, zal aanleiding hebben gegeven tot de dwaalleer dat de Zoon van God geen lichaam van vlees en bloed had. Dit zal dan wel de reden zijn waarom de apostel Johannes waarschuwend schrijft: "Want er zijn vele misleiders uitgegaan in de wereld, die de komst van Jezus Christus in het vlees niet belijden" (2 Joh 7).

### Geloof in God

Het vertrouwen op zijn Vader, dat in de evangeliën meestal inbegrepen en zelden uitdrukkelijk is, wordt in de brief aan de Hebreeëen voorgesteld als voorbeeld voor anderen. Nadat hij de bekendste geloofsgetuigen in Israëls geschiedenis de revue heeft laten passeren, noemt de schrijver ten slotte Christus als voorbeeld bij uitstek: "Laat ons oog daarbij (alleen) gericht zijn op Jezus, de leidsman en voleinder van het geloof" (Heb 12:2).

Christus is de Leidsman van het geloof, doordat Hij, zoals Petrus in een vergelijkbaar verband zegt, "een voorbeeld heeft nagelaten, opdat gu in zijn voetstappen zou treden" (1 Pet 2:21). Zijn volgelingen gaan achter Hem aan, langs dezelfde weg van geloof en zelfverloochening die Hij is gegaan. En is dit niet wat de Heer vroeg in zijn bevel: "Wie niet zijn kruis draagt en achter Mij komt, kan mijn discipel niet zijn" (Luc 14:27)?

Bovendien is Hij de voleinder, voltooiër, van het geloof, omdat – in tegenstelling tot alle geloofsgetuigen vóór Hem – zijn vertrouwen op God volmaakt was. Volgens andere vertalingen heeft Christus "in het geloof de leiding en dit tot volmaking brengt" (Prof. Brouwer). Zelfs zijn vijanden getuigden hiervan, door de aan het kruis genagelde Mens te honen: "Hij heeft zijn vertrouwen op God gesteld;

laat die Hem nu verlossen" (Mat 27:43). Zelfs met zijn laatste woorden toonde Jezus zijn rotsvast vertrouwen op zijn Vader, dat Hij Hem zou terugbrengen uit de dood: "Vader, in uw handen beveel Ik mijn geest" (Luc 23:46). De schrijver van de Hebreeënbrief denkt in dit verband blijkbaar aan Jezus' vertrouwen op Gods uitnodiging in een profetische psalm: "Zet U aan mijn rechterhand". Hiernaar uitziende heeft Hij "het kruis op Zich genomen, de schande niet achtende, en (is) gezeten aan de rechterzijde van de troon van God" (Heb 12:2).

### **Wie is Jezus Christus?**

Alleen met diepe eerbied voor Christus' verheven Persoon, en het besef van ons beperkt vermogen Hem volledig te kennen, mogen wij proberen een begrip te vormen van zijn Mens-zijn. Maar dankzij Gods openbaring in de Schrift kunnen we in ieder geval een levendige voorstelling maken van zijn Persoon, zoals Hij onder zijn volk leefde, en ook een aantal fundamentele feiten vast te stellen.

#### Een zelfstandig optredende Persoon

In de eerste plaats heeft Hij een eigen persoonlijkheid, die zich niet alleen onderscheid van die van alle andere mensen, maar ook van die van zijn Vader in de hemel. Dit laatste blijkt vooral uit de wijze waarop Hij over zijn eigen wil sprak, als staande tegenover de wil van de Vader. Uit eigen initiatief en wilsbesluit maakte Hij bepaalde keuzes en nam Hij beslissingen, en met zijn vrije wil gehoorzaamde en verheerlijkte Hij de Vader. Hij droeg zijn eigen verantwoordelijkheid voor wat Hij dacht en zei en deed, en op grond hiervan werd Hij door zijn Vader gezegend. De toepassing op Hem van de woorden van een psalm, is maar één van enkele voorbeelden van zijn vrijwillige keuze en eigen wilsbeslissing: "Gerechtigheid hebt Gij liefgehad en ongerechtigheid hebt Gij gehaat; daarom heeft U, o God, uw God met vreugdeolie gezalfd boven uw deelgenoten" (Heb 1:9; Ps. 45:7,8).

In zijn gesprekken en toespraken maakte Jezus telkens weer onderscheid tussen zichzelf en de Vader. Soms deed Hij dit om een contrast aan te geven: "Waarom noemt u Mij goed? Niemand is goed dan God alleen" (Mar 10:18). Hiermee had Jezus niet duidelijker kunnen aangeven dat Hij niet God was. Bij andere gelegenheden ging het om een vergelijking: "De Vader is meer dan Ik" (Joh 14:28); "Het zitten aan mijn rechterzijde en linkerzijde staat niet aan Mij te geven, maar het is voor hen, voor wie het bereid is door mijn Vader" (Mat 20:23); "Maar van die dag en van dat ur weet niemand, ook de engelen der hemel niet, ook de Zoon niet, maar de Vader alleen" (Mat 24:36); "Niet gelijk Ik wil, maar gelijk GU wilt" (Mat 26:39); "U gelooft in God, geloof ook in Mij" (Joh 14:1).

Dat Jezus dus niet te identificeren is als de Vader, blijkt ook uit de wijze waarop Hij meestal sprak over God als zijn Vader, bijvoorbeeld: "Ik vaar op naar mijn Vader en uw Vader, naar mijn God en uw God" (Joh 20:17). Zowel Jezus als zijn dis-

cipelen ervoeren dus een wederzijdse relatie met God. Zijn eigen relatie was inniger en dieper dan die van zijn discipelen, maar evenals bij hen het geval was ging het om een relatie tussen God en iemand anders met een eigen persoonlijkheid.

Dit onderscheid wordt verder nog aangetoond in zijn bidden tot de Vader. Hij sprak tot Hem, niet tot zichzelf. Daarin deed Hij Hem, evenals wij in onze gebeden, een bepaald verzoek. Hij had dan ook reden er zijn dank voor uit te spreken als zijn verzoek ingewilligd was: "Vader, Ik dank U, dat U Mij verhoord hebt" (Joh 11:41). Met Jezus' gebeden en smekingen in Gethsémane in gedachte, zegt de schrijver van de Hebreeënbrief: "Hij is verhoord uit zijn angst" – een zinspeling op een psalm: "Hij heeft gehoord, toen Hij tot Hem riep" (Heb 5:7; Ps 22:25).

Ook was zijn volledige vertrouwen op zijn Vader tegenovergesteld aan vertrouwen op zichzelf. We lezen niet dat Hij beschuldigingen van zijn vijanden vergold met kwaad, maar "het overgaf aan Hem, die rechtvaardig oordeelt" (1 Pet 2:23).

Christus is dus niet een aspect, of een manifestatievorm, of 'een bestaans- of wezenswijze binnen een organische goddelijke eenheid', of één van meerdere centra van bewustzijn in één goddelijke wezen, maar is een ander Persoon, in de zin van een zelfstandig optredend wezen, zoals wij dit verstaan overeenkomstig ons begrip van een mens. Gelezen in het licht van de samenhang zijn woorden: "Ik en de Vader zijn één", te verstaan als een uiting van eensgezindheid wat betreft de geestelijke behoeften van het volk dat de Vader Zijn Zoon geschonken heeft: "Wat mijn Vader Mij gegeven heeft, gaat alles te boven en niemand kan iets roven uit de hand van mijn Vader" (Joh 10:29,30). Als de door God geschonken Herder van Zijn kudde (Ezechiël 34:23) werkt Jezus met de liefdevolle zorg die zijn Vader voor de kudde heeft, om voor Diens schapen te zorgen. 'Eenheid van wezen' zou een filosofisch en metafysisch begrip zijn, dat totaal vreemd is aan zowel de samenhang als de evangeliën in hun totaliteit.

### *Niet gelijk aan God*

In de tweede plaats is Jezus niet in te delen – als ik dat zo zeggen mag – in de categorie van het God-zijn. God heeft Zich door profeten en apostelen geopenbaard als de enige, ware God. Hij is onveranderlijk en ongedeeld, leeft van eeuwigheid tot eeuwigheid, is volmaakt wijs, rechtvaardig en goed. Zijn wil is soeverein. Hij is almachtig, alwetend en alomtegenwoordig. Tijdens zijn 'dagen in het vlees' zijn niet al deze eigenschappen op Jezus van toepassing.

Jakobus gebruikt een vanzelfsprekend Godsbegrip, als hij schrijft: "Want God kan door het kwade niet verzocht worden" (Jak 1:13). Jezus daarentegen heeft met verzoeken moeten worstelen, zelfs tot in de laatste minuten van zijn leven, toen Hij uitgedaagd werd van het kruis af te komen: "Die in alle dingen op gelijke wijze als wij is verzocht geweest".

Verre van almachtig te zijn, kon Hij alleen dat doen waartoe zijn Vader Hem in staat stelde: "De Zoon kan niets doen van Zichzelf ... Ik kan van Mijzelf niets doen" (Joh 5:19,30).

De gedachte aan een 'persoonlijkheidsontwikkeling' bij God: "bij wie geen verandering is of zweem van ommekeer" (Jak 1:17), zou voor ons ongerijmd zijn. Maar Jezus heeft de verschillende ontwikkelingsfasen van een mens, van kind tot volwassene meegemaakt, met alle gevolgen daarvan. Een profetie van Jesaja stelt Hem voor als de leergierige en bereidwillige Knecht: "Hij wekt elke morgen, Hij wekt mij het oor, opdat Ik hoor zoals leerlingen doen" (Jes 50:4). "Zo heeft Hij, hoewel Hij de Zoon was, de gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij heeft geleden" (Heb 5:8).

Bovendien was Hij verre van alwetend. Behalve van zijn gewone menselijke waarnemingen was Hij voor zijn kennis geheel van de Vader afhankelijk: "Want Ik heb niet uit Mijzelf gesproken ... Wat Ik dan spreek, spreek Ik zó, als de Vader Mij gezegd heeft" (Joh 12:49,50). Maar omdat zijn Vader Hem de dag en het uur van zijn wederkomst in de eindtijd niet had geopenbaard, wist Hij dat niet.

Terloops mag hierbij opgemerkt worden, dat het onjuist en een grove miskenning zou zijn Jezus' volledige vertrouwen op de betrouwbaarheid van de Schrift af te doen als was Hij in dit opzicht 'een Kind van zijn tijd'. Jezus wist alles wat nodig was voor zijn taak als Israëls grootste Leraar. En gezien de uiterst belangrijke plaats die de Schrift in zijn leven en leer innam, zou onze verwerping van de waarde van zijn voorbeeld van vertrouwen op Gods Woord rampzalig zijn.

God is per definitie, als de onafhankelijke Bron van al wat leeft, Zelf onsterfelijk: "Ja, van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt U God" (Ps 90:2). Maar Jezus heeft zijn leven te danken aan zijn Vader, en dankt ook zijn eeuwig leven aan Hem, getuige zijn woorden: "Want gelijk de Vader leven heeft in Zichzelf, heeft Hij ook de Zoon gegeven leven te hebben in Zichzelf" (Joh 5:26). Bovendien is het voor ons begrip van God ondenkbaar dat Hij zou kunnen sterven. Jezus daarentegen heeft de realiteit van het sterven meegemaakt, en heeft hier later over gezegd: "Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben levend tot in alle eeuwigheden" (Op 1:18).

Het is dus niet vreemd, dat tijdens Jezus' 'dagen in het vlees' noch God noch Hijzelf noch enig mens Hem God heeft genoemd. En zelfs als het zo was dat Hij op een paar plaatsen in de brieven 'God' wordt genoemd, wordt Hij gewoonlijk, ook na zijn opstanding en verhoging, 'Mens' of 'Man' genoemd:

"Jezus, de Nazoreeër, een man [*an r*], u van Godswege aangewezen ..." (Hand 2:22)

"Hij zal de aarde rechtvaardig oordelen door een man [*anthrōpos*], die Hij aangewezen heeft ..." (Hand 17:31).

Dit woordgebruik verklaren als 'zendingsterminologie', alsof de apostelen de volle waarheid over Christus' Persoon in eerste instantie menen beter achter te kunnen houden, is weinig aannemelijk. In zijn brief aan Timotheüs, juist wanneer hij de unieke positie van Jezus tussen God en mensen wil aangeven, kiest Paulus immers het woord 'Mens': "Want er is één God en ook één middelaar tussen God en mensen, de mens [*anthrōpos*] Christus Jezus" (1 Tim 2:5).

Het praktische gevolg van hun geloof dat Hij Mens was en is, is voor Christus' volgelingen een sterke verbondenheid met de Heiland, die hun eigen ervaringen zo goed heeft gekend: "Want doordat Hij zelf in verzoekingën geleden heeft, kan Hij hun, die verzocht worden, te hulp komen" (Heb 2:18). Tegenover de relatie met God als Vader, staat de relatie met Christus, die zijn dienaars – omdat Hij Mens is – beschouwen als Hoofd van alle kinderen in Gods familie: "Want Hij, die heiligt, en zij, die geheiligt worden, zijn allen uit één; daarom schaamt Hij Zich niet hen broeders te noemen" (Heb 2:11). Daartegenover stelt dezelfde schrijver Gods verhouding tot de gelovigen: "Daarom schaamt God Zich voor hen niet hun God te heten" (Heb 11:16). Van gelijkheid van Vader en Zoon is er dus opnieuw geen sprake.

Nadat Pilatus – ondanks het feit dat hij geen schuld in Hem had gevonden – Jezus had laten geselen, bracht hij Hem voor de wachtende menigte, kennelijk om hun medelijden te wekken. De woorden die hij hierbij sprak, hebben een oneindig groter gehoor gevonden dan hij zelf ooit had kunnen verwachten. De eeuwen door hebben talloze gelovigen, dankzij Gods openbaring door Zijn profeten en apostelen, Zijn Zoon leren zien als ware Mens onder andere mensen, en daarbij ook de kracht van zijn opstanding en de gemeenschap aan zijn lijden ervaren, met eeuwig leven en volmaakt leven met Hem in Gods Koninkrijk in het vooruitzicht. Met veel meer inzicht dan Pilatus roepen zij, bij het aanschouwen van Christus' heerlijkheid, in bewondering: "Zie de Mens!"

## 2. De Zoon van God

*Ik wil gewagen van het besluit van de HERE:  
Hij sprak tot Mij: Mijn Zoon zijt U, Ik heb u heden verwekt. (Ps 2:7)*

### **De aan David beloofde Zoon**

In antwoord op het verzoek van koning David een heiligdom voor de HERE te mogen bouwen, deed God hem drie beloften met een verreikende betekenis.

De eerste was dat zijn eigen koninklijke nageslacht nooit plaats zou hoeven maken voor een andere dynastie die op de troon in Jeruzalem zou regeren: "Uw huis en uw koningschap zullen voor immer bestendig zijn voor uw aangezicht, uw troon zal vast staan voor altijd" (2 Sam 7:16).

De tweede belofte was dat uit zijn koningshuis een Koning geboren zou worden, die tot in eeuwigheid op zijn troon zou zitten, en dus geen opvolger zou hebben: "Die zal mijn naam een huis bouwen, en Ik zal zijn koninklijke troon voor immer bevestigen" (vs. 13).

In de derde plaats zou deze onsterfelijke Koning ook de Zoon van God zijn: "Ik zal hem tot een Vader zijn, en Hij zal Mij tot een Zoon zijn" (vs. 14).

Een psalm die later als lofprijzing op Gods troonverbond werd geschreven, vertelt dat deze Koning als Gods Zoon boven alle andere koningen gesteld zal worden: "Hij zal tot Mij zeggen: U bent mijn Vader, mijn God en de rots van mijn heil. Ja, Ik zal Hem tot een eerstgeborene stellen, tot de hoogste van de koningen van de aarde" (Ps 89:27,28).

De wijze waarop de HERE de Vader van deze beloofde Zoon van David zou worden, is geopenbaard in een profetische psalm over de vestiging van de heerschappij van deze Zoon als Zijn Gezalfde over alle volken. Nadat God heeft gezegd: "Ik heb immers mijn koning gesteld over Sion, mijn heilige berg", komt de Wereldkoning aan het woord, om de volken Gods raadsbesluit bekend te maken: "Ik wil gewagen van het besluit van de HERE: Hij sprak tot Mij: Mijn Zoon bent U, Ik heb u heden verwekt" (Ps 2:7). Dit 'heden' wijst op een bepaalde tijd, en 'verwekt' naar Gods daad waardoor de Koning ook Gods Zoon zou zijn. Met deze woorden getuigt de Koning van zijn unieke relatie met God, als vervulling van Diens belofte aan David: "Ik zal Hem tot Vader zijn en Hij zal Mij tot Zoon zijn".

Paulus vertelt in zijn rede in Antiochië in Pisidië, dat deze belofte in vervulling is gegaan met de geboorte van Jezus Christus: "Uit zijn [Davids] geslacht heeft God naar de belofte voor Israël de Heiland Jezus doen komen ... En wij verkondigen u, dat God de belofte, die aan de vaderen geschied is, aan ons, hun kinderen, vervuld heeft door Jezus op te wekken [*anist mi*], gelijk in de tweede psalm geschre-

ven staat: Mijn Zoon bent U; Ik heb U heden verwekt" (Hand 13:23,32,33). Het woord *anist mi*, vertaald met 'opwekken', kan 'doen opstaan door geboorte' of 'opwekken uit de doden' betekenen. De eerste betekenis komt in de volgende voorbeelden voor: "God heeft voor u zijn Knecht doen opstaan" (Hand 3:26); "Een profeet zal God u uit uw broeders doen opstaan" (Hand 7:37); "een andere priester opstond" (Heb 7:11,15). Dat Paulus in zijn rede denkt aan Jezus' ontstaan door Gods daad van verwekking en zijn geboorte in Bethlehem, blijkt uit het vervolg, want Christus' opstanding komt daarna als aparte gebeurtenis aan de orde, met een andere aanhaling uit de Schrift: "En dat Hij Hem uit de doden heeft opgewekt ..." (Hand 13:34). De woorden "Ik heb u heden verwekt" in de psalm, hebben dus betrekking op de gebeurtenis waarover de engel Gabriël sprak: "het heilige dat verwekt wordt" in Maria.

### **Geboren uit een maagd in Israël**

In de tijd van de profeet Jesaja beraamde het (noordelijke) Rijk Israël, samen met Syrië, een aanval op Jeruzalem, met als doel de wettige koning af te zetten en een ander op de troon te zetten. Aangezien deze daad Gods troonverbond met David zou hebben verbroken, is het niet verwonderlijk dat Jesaja moest verkondigen dat de aanval niet zou slagen: "Het zal niet bestaan en het zal niet geschieden" (Jes 7:6,7). Om het volk te verzekeren van de overanderlijkheid van Zijn verbond met David, deed God bij die gelegenheid drie afzonderlijke beloften. In de tweede hiervan wordt gesproken over de geboorte van de Zoon van David en zijn eeuwige heerschappij: "Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij rust op zijn schouder ... Groot zal de heerschappij zijn en eindeloos de vrede op de troon van David en over zijn koninkrijk ... van nu aan tot in eeuwigheid" (Jes 9:5,6). De derde profetie stelt de verschijning van deze Koning voor als een rijsje uit de omgehakte boom van Davids koningshuis – Hosea had immers al gezegd: "Want vele dagen zullen de Israëlieten blijven zitten zonder koning en zonder vorst" (Hos 3:4) – en beschrijft de zegenrijke gevolgen van zijn rechtvaardige heerschappij (Jes 11:1-10).

De eerste van deze profetieën heeft betrekking op de wonderbaarlijke geboorte van de Koning. "Daarom zal de HERE zelf u een teken geven: Zie, de jonkvrouw [*almah*] zal zwanger worden en een zoon baren; en zij zal hem de naam Immanuël geven" (Jes 7:14). De beste, en dikwijls enige, manier om achter de betekenis van een Bijbels woord te komen, is het gebruik ervan op andere plaatsen in het zinsverband te onderzoeken. Van de zeven plaatsen in het Oude Testament waar dit woord *almah*, vertaald met 'jonkvrouw' of 'maagd', voorkomt zijn er twee waar de precieze betekenis niet uit de samenhang is vast te stellen (Psalm 68:26, Spreuken 30:19), drie waar naar alle waarschijnlijkheid maagd in de volste zin van het woord bedoeld wordt (Exodus 2:8, Hooglied 1:3, 6:8), één waar dit het geval

móet zijn (Genesis 24:43), en deze profetie in Jesaja, waarin de geboorte een teken wordt genoemd en de samenhang op een wonder wijst.

### **De geboorte van Jezus**

Matteüs leidt zijn evangelie in met het geslachtsregister van Abraham tot Jozef, 'de man van Maria, uit wie Jezus geboren is'. Na de wonderbaarlijke omstandigheden van Jezus' geboorte te hebben verteld, merkt hij op: "Dit alles is geschied, opdat vervuld zou worden hetgeen de Here door de profeet gesproken heeft, toen hij zeide: Zie, de maagd zal zwanger worden en een zoon baren, en men zal Hem de naam Immanuël geven, hetgeen betekent: God met ons" (Mat 1:22,23). Voor wie op de volledige betrouwbaarheid van de evangeliën vertrouwt, zal deze toepassing de beslissende antwoorden geven op de vragen: Wie is de maagd? en: Wie is haar Zoon?

De evangelist heeft verteld dat Jozef van plan was van Maria te scheiden, omdat zij zwanger bleek te zijn voordat zij samen gingen wonen. Toen verscheen hem in een droom een engel met de mededeling: "Jozef, zoon van David, schroom niet Maria, uw vrouw, tot u te nemen, want wat in haar verwekt is, is uit de heilige Geest. Zij zal een zoon baren en u zult Hem de naam Jezus geven" (Mat 1:20,21). Er is hier dus sprake van verwekking, zwangerschap en geboorte, zoals altijd bij het ontstaan van nieuw leven. Het enorme verschil is in dit geval Gods verwekkingsdaad. Het verslag van Lucas is uitvoeriger, en vestigt de aandacht alleen op Maria. Zij ontvangt geen droom, maar krijgt bezoek van de engel Gabriël. Zij begrijpt uit zijn mededeling dat zij een zoon zal baren voordat zij gemeenschap zal hebben gehad met haar man, en in antwoord op haar verbaasde vraag hierover geeft Gabriël de volgende verklaring: "De heilige Geest zal over u komen en de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwen; daarom zal ook het heilige, dat verwekt wordt, Zoon van God genoemd worden" (Luc 1:35).

Toen de Tabernakel in de woestijn gereed was voor Gods inwoning, daalde Zijn heerlijkheid als een overschaduwende wolk neer om het heiligdom te bedekken (Exodus 40:34). In Nazareth daalde Zijn Geest op een maagd om haar te overschaduwen met verwekkende kracht. Volgens dit woord van Gabriël is Jezus' ontstaan volledig toe te schrijven aan deze daad van God: "daarom zal ook het heilige, dat verwekt wordt, Zoon Gods genoemd worden". Hij zal Jezus genoemd worden, omdat Hij Gods Zoon is, evenals men Hem, onder andere, Vredevorst zal noemen omdat Hij vrede op aarde sticht (Jesaja 9:5).

### **De God en Vader van Christus Jezus**

Met alle kennis die intensief wetenschappelijk onderzoek ons geeft van de wijze waarop een kind wordt verwekt, is ons begrip van Gods verwekkingsdaad even ontoereikend als dat van Zijn andere wonderdaden. Wij treden hier op heilig ge-



bied, en kunnen alleen herhalen wat de psalmist eens zei over het wonder van Gods alomtegenwoordigheid en alwetendheid: "Het begrijpen is mij te wonderbaar, te verheven, ik kan er niet bij" (Ps 139:6). Toch kunnen enkele basisfeiten hierover aan de hand van de Schrift vastgesteld worden.

In de eerste plaats is de geboorte van Christus volledig aan de Vader te danken. Dit is uiteraard het getuigenis van vele Schriftplaatsen: "De Here, de God van Israël ... heeft ons een hoorn van heil opgericht in het huis van David, zijn knecht" (Luc 1:68,69); "God heeft in de eerste plaats voor u zijn Knecht doen opstaan en Hem tot u gezonden" (Hand 3:26); "Uit zijn [Davids] geslacht heeft God naar de belofte voor Israël de Heiland Jezus doen opstaan" (Hand 13:23).

Hoezeer Christus' komst aan Gods initiatief te danken is, blijkt nog duidelijker uit plaatsen waar wordt gesproken over Zijn doel hiermee. In zijn bijzonder gedachtenrijke inleiding op zijn brief aan de Efeziërs, schrijft Paulus over "het geheimenis van zijn wil, in overeenstemming met het welbehagen, dat Hij Zich in Hem [Christus] had voorgenomen" (Efez 1:9). De apostel gaat in een andere brief verder hierop in: "Want het heeft de ganse volheid [dat wil zeggen: God in de ganse volheid van Zijn kracht en heerlijkheid] behaagd in Hem (Christus) woning te maken" (Kol 1:19). Wanneer dit woord dat vertaald is met 'behagen' betrekking heeft op iets in de toekomst, heeft het de betekenis van voornemen of doel: "het heeft uw Vader behaagd u het Koninkrijk te geven" (Luc 12:32); "Zo waren wij bereid ... Daarom hebben wij besloten" (1 Tes 2:8; 3:1). Paulus' taal doet denken aan een psalm die spreekt over Gods voornemen, toen Hij zijn volk uit Egypte bracht, in een heiligdom in Jeruzalem te gaan wonen: "de berg die God Zich als woning begeerde" (Ps 68:17). Hij, die in het heilige der heiligen onder Zijn volk wilde wonen, begeerde ook dat de volheid van Zijn eigenschappen in Zijn Zoon inwoning zou maken. Johannes geeft de vervulling van Gods welbehagen aan, als hij vertelt over hoe Christus "onder ons heeft gewoond en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de eniggeborene van de Vader, vol van genade en waarheid" (Joh 1:14).

Dat Jezus' bestaan volledig aan de Vader te danken is, wordt ook op onmiskenbare wijze aangegeven met de twee eenvoudige, maar zeer betekenisvolle, termen 'Vader' en 'Zoon'. Paulus en Petrus loven God in hun brieven als "de God en Vader van onze Here Jezus Christus" (Efez 1:3; 1 Pet 1:3). De namen 'vader' en 'zoon' geven altijd een onderlinge betrekking aan: de vader heeft het leven gegeven aan zijn kind, en de zoon heeft het leven ontvangen van zijn vader. Als de betrekkingen tussen God en Christus van andere aard waren, waarom heeft God dan niet andere, meer geschikte, termen gebruikt om daarmee de relatie tussen Hem en Christus te verduidelijken?

Om deze redenen is Jezus' geboorte niet toe te schrijven aan zijn eigen wilsbesluit. Desondanks doet men, om het tegendeel te bewijzen, een beroep op Paulus' aansporing in zijn brief aan de Filippenzen (2:5-7), Jezus' nederigheid als voorbeeld na te volgen. Sterke bewijzen kunnen aangevoerd worden om aan te tonen, dat de woorden waarin men bewijs voor zo'n ontzaglijke daad van zelfvernedering meent te vinden – 'Zich leeg heeft gemaakt' – zinspelen op Jesaja's profetie van de Knecht van de HERE, en betrekking hebben op zijn vrijwillige dood: "Hij heeft zijn leven uitgegoten in de dood" (Jes 53:12).

Door gebrek aan een heldere, overduidelijke, mededeling dat Christus zelf medeverantwoordelijk is voor zijn komst in de wereld, verwijst men in dit verband ook naar Paulus' aansporing in zijn brief aan de gemeente van Korinte, vrijgevig te zijn als er gecollecteerd wordt ten bate van de arme gelovigen in Jeruzalem: "U kent immers de genade van onze Here Jezus Christus, dat Hij om uwentwil arm is geworden, terwijl Hij rijk was, opdat u door zijn armoede rijk zou worden" (2 Kor 8:9). Paulus heeft net hiervoor over zichzelf gezegd dat hij in dit tegenwoordige leven, hoewel arm, velen rijk maakte (2 Korintiërs 6:10). Was dit niet veel meer het geval met zijn Heer, toen Hij onder de mensen leefde als Dienaar? Er is in de samenhang geen enkele suggestie dat Paulus aan een 'voorwereldlijk besluit' dacht. En is het waarschijnlijk dat hij naar zoiets zou verwijzen, terwijl Christus' voorbeeld op aarde, alles prijs te geven om zijn volk te dienen zonder 'plaats om het hoofd neer te leggen' (Matteüs 8:20), voor de hand lag? Men past een beeld op een vermeend besluit van Christus vóór zijn geboorte toe, en ziet vervolgens in die bestrijdbare toepassing zonder meer het nodige bewijs van Christus' bestaan dat elders ontbreekt!

Een bezwaar tegen de opvatting dat de Zoon van God eeuwen vóór zijn geboorte leefde, en negen maanden daarvóór uit de hemel kwam om zich te verenigen met een eikel in de baarmoeder van Maria, ligt in eerste instantie hierin, dat Hij in dat geval zelf verantwoordelijk zou zijn voor zijn geboorte in Bethlehem. Hoe kan God dan zijn Vader zijn? In de Schrift zegt God immers: "Mijn Zoon bent U; Ik heb U heden verwekt" (Ps 2:7; Heb 1:5; 5:5).

Een ander bezwaar is dat de evangelisten Matteüs en Lucas in hun geboorteverhalen een heel andere voorstelling van zaken geven. Want zij hebben niets te vertellen over een 'gedaanteverwisseling', waardoor 'God de Zoon' Mens is geworden, maar over een proces van verwekking, zwangerschap en geboorte.

Een bezwaar tegen de andere opvatting, dat Christus pas op de kerstnacht uit de hemel neerdaalde en inwoning maakte in het Kind, dat Maria zonder de tussenkomst van een man voortbracht, is dat daardoor Gods verwekkingsdaad negen maanden eerder niet de betekenis heeft waarover Gabriël sprak. Deze zienswijze

is ook niet te rijmen met de gehele Bijbelse voorstelling van Christus als de Zoon van God 'geboren uit een vrouw', die op dezelfde wijze als wij aan een natuur van vlees en bloed deel heeft gekregen (Galaten 4:4; Hebreëen 2:14).

Terwijl de enorme uitbreiding van kennis over de wijze waarop een mens ontstaat aanleiding heeft gegeven tot speculatie, zijn wij desondanks niet in staat het proces te definiëren of te beschrijven waardoor de Zoon van Maria ook de Zoon van God is. Wat wij wel kunnen, dankzij de Schrift, is het gevolg van deze tweevoudige erfenis in zijn leven op aarde zien. Zijn eigenschappen zijn die van andere mensen, maar in zijn leven functioneren zij op volmaakte wijze. Andere gelovigen hebben met God gewandeld, een sterke liefde voor Hem gehad, blijk gegeven van een voorbeeldige eerbied voor Hem en Zijn woord. Maar Jezus' verbondenheid met zijn Vader, zijn dagelijkse gemeenschap met Hem, zijn begrip van zijn bijzondere taak en de volledige toewijding hieraan, zijn zo intens en verheven dat zij Hem hemelhoog boven alle andere gelovigen plaatsen.

### **Een voorwereldlijk bestaan?**

Tegen het geloof dat er nooit een tijd is geweest dat de Zoon van God niet bestond, zijn krachtige bezwaren in te brengen. In dat geval zouden de termen 'Vader' en 'Zoon' weinig betekenis meer hebben, en zouden misleidend zijn als Beide 'met elkander van gelijke eeuwigheid en elkander gelijk zijn'.

Nergens heeft God door Zijn profeten in Israël gezegd dat Zijn Zoon al met Hem leefde in de hemel. Zijn belofte plaatst Christus' zoonschap altijd in de toekomst: "Ik zal Hem tot Vader zijn en Hij zal Mij tot Zoon zijn"; "Ik zal Hem tot een eerstgeborene stellen" (Ps 89:28). En nergens hebben de apostelen teruggekeken op Israëls geloof in God, en tegelijkertijd zelfs maar de kleinste aanwijzing gegeven dat er in hun begrip van de Godheid een enorme leemte bestond.

Als de Zoon van God 'uit alle eeuwigheden' ontstaan is, hoe zou Hij ooit kunnen ophouden God te zijn? Want er is al aangetoond dat Jezus ontkende dat Hij aan God gelijk was, laat staan identiek met Hem. Met zijn woorden: "Waarom noemt u Mij goed? Niemand is goed dan God alleen" gaf Hij duidelijk aan dat Hij zelf niet God was. Hij sprak over zijn Vader als een Ander dan Hijzelf: "de enige waarachtige God en Jezus Christus, die U gezonden hebt" (Joh 17:3). Zeggen dat Hij 'zijn goddelijke attributen afgelegd heeft' is in de eerste plaats een geweldige bewering, die in zulke woorden nergens in de Schrift staat. In de tweede plaats is dit een misleidend gebruik van beeldspraak, want iemands karaktereigenschappen maken deel uit van zijn wezen, en zijn niet te vergelijken met een kleed dat het lichaam bedekt. Zeggen dat Hij op aarde leefde in de herinnering van een eeuwigheid doorgebracht met zijn Vader in de hemel, zou betekenen dat Hij uit ervaring leefde en niet met het geloof en de hoop op wat men niet ziet en ervaart.

## De grondlegging van de wereld

De Nieuwtestamentische uitdrukking 'de grondlegging van de wereld' wijst terug naar het grondvesten, of het fundament leggen, van het heilsplan dat God van de schepping af bezig is uit te voeren. Jezus zal op de dag van het oordeel zijn trouwe dienaren nodigen tot het eeuwige leven in het Koninkrijk, "dat u bereid is van de grondlegging der wereld af" (Mat 25:34). Omdat in Gods voorkennis en raad Christus' offerdood deel uitmaakte van dat plan, wordt Hij "het Lam, dat geslacht is, sedert de grondlegging van de wereld" (Op 13:8) genoemd. Gods voorkennis van de verlostten wordt aangegeven met het beeld dat hun namen geschreven zijn "in het levensboek van de grondlegging van de wereld af" (Op 17:8). Paulus drukt het zo uit: "Hij heeft ons immers in Hem [Christus] uitverkoren vóór de grondlegging van de wereld" (Efez 1:4). In een andere brief schrijft hij over Gods zorg voor Zijn uitverkorenen, "die volgens zijn voornemen geroepen zijn. Want die Hij tevoren gekend heeft, heeft Hij ook tevoren bestemd tot gelijkvormigheid aan het beeld van zijn Zoon" (Rom 8:28,29).

Gods voorkennis van Zijn kinderen vóór de grondlegging van de wereld, is dus eigenlijk het bewijs dat zij nog niet in leven waren, want in dat geval zou 'kennis' en niet 'vóórkennis' het geschikte woord zijn. Voorkennis betekent kennis vooraf; dus hier: kennis van hen voordat zij er waren. Juist daarom had wat Petrus zegt van doorslaggevende betekenis moeten zijn: "Hij [Christus] was van tevoren gekend, vóór de grondlegging van de wereld, maar is bij het einde van de tijden geopenbaard ter wille van u, die door Hem gelooft in God" (1 Pet 1:20,21). Hij zegt van Christus wat Paulus zegt van al Gods kinderen. Als Jezus vóór de grondlegging van de wereld met zijn Vader leefde, was er geen sprake van voorkennis. Dan ligt het voor de hand dat Petrus eenvoudig had geschreven: 'Hij was met de Vader vóór de grondlegging van de wereld'. Maar dat doet hij juist niet!

Bij nadere beschouwing blijkt dat Jezus in zijn gebed op de vooravond van zijn kruisdood ook aan Gods voorkennis van Hem dacht. Hij vroeg namelijk: "En nu, verheerlijk U Mij, Vader, bij Uzelf met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was" (Joh 17:5). Later in dit gebed kwam Jezus hierop terug: "want U hebt Mij liefgehad vóór de grondlegging van de wereld" (vs. 24). Paulus spreekt op vergelijkbare wijze van Gods liefde voor al Zijn kinderen, vóór de grondlegging van de wereld: "Hij heeft ons immers in Hem uitverkoren vóór de grondlegging van de wereld ... In liefde heeft Hij ons tevoren ertoe bestemd als zonen van Hem te worden aangenomen" (Efez 1:4,5).

Men zou kunnen tegenwerpen, dat Jezus in zijn gebed sprak van een heerlijkheid die Hij kennelijk al vóór de grondlegging van de wereld ontvangen had. Maar in ditzelfde gebed sprak Jezus op vergelijkbare wijze van de heerlijkheid die de discipelen al van Hem ontvangen hadden: "En de heerlijkheid, die U Mij gegeven

hebt, heb Ik hun gegeven” (Joh 17:22). Van die heerlijkheid was er enkele uren later, toen de discipelen dodelijk beangst uit de hof van Gethsémane wegvluchtten, bitter weinig te merken. Met de woorden ‘Ik heb hun gegeven’, verwees Jezus ongetwijfeld naar wat Hij de elf trouwe discipelen zojuist aan tafel toezegde, met – omdat Hij van hen afscheid nam – de plechtigheid van een testamentaire beschikking: “Ik beschik u het Koninkrijk, gelijk mijn Vader het Mij beschikt heeft, opdat u aan mijn tafel eet en drinkt in mijn Koninkrijk” (Luc 22:29). Evenals de discipelen naar deze heerlijkheid mochten uitzien, als iets waarvan zij met een onverbreekelijke belofte verzekerd waren, zag ook Jezus uit naar de heerlijkheid die Hem toegezegd was. Zo onverbreekelijk was de belofte, zo zeker dat God die zou nakomen, dat zij het beloofde als het ware al ontvangen hadden.

Johannes 17:5 kan natuurlijk niet uit zijn verband worden gehaald. En dat is het afleggen van verantwoording over de taak die zijn Vader Hem gaf. Die is nu volbracht, en Jezus vraagt daarom zijn Vader of Hij Hem nu wil verheerlijken. Dat dit niet te rijmen is met het algemeen heersende idee dat Jezus zelf God is, zal duidelijk zijn. In vers 4 lezen we: “Ik heb U verheerlijkt op de aarde door het werk te voleindigen, dat U Mij te doen gegeven hebt”. Het verheerlijken van God op aarde is nu volbracht door de Zoon; en die vraagt God om de beloofde heerlijkheid “opdat uw Zoon U verheerlijke” (vs. 1). Jezus wil het verheerlijken van zijn Vader voortzetten in zijn nieuwe rol aan Diens rechterhand (Psalm 110:1). Deze bevoorrechte positie, die vanaf de schepping voor Hem was weggelegd, zal zijn deel worden “na de reiniging van de zonden tot stand gebracht te hebben” (Heb 1:3).

### **Het vleesgeworden Woord**

Men meent een ontegenzeggelijk bewijs dat Jezus uit alle eeuwigheid met zijn Vader in de hemel is geweest, te vinden in de inleiding tot het evangelie naar Johannes: “In het begin was het Woord, en het Woord was bij God en het Woord was God ... En het Woord is vlees geworden en het heeft onder ons gewoond” (Joh 1:1,14). Maar wat Johannes juist niet zegt, is wat men, uitgaande van het geloof in zijn voorwereldlijke bestaan, zou hebben verwacht: ‘In het begin was de Zoon en de Zoon was bij God en de Zoon was God’. Hij gebruikt een term die nergens anders een naam van Christus is dan in Openbaring 19:11 in dezelfde betekenis als hier. Waarom doet hij dit? En als er één God is, en de Zoon ‘bij’ Hem was, hoe kan Hij dan zelf diezelfde God zijn? Overigens kent de Griekse brontekst geen hoofdletter, en staat er daarom gewoon ‘woord’ (*logos*). Bovendien zijn de vertalers niet consequent, omdat op andere plaatsen hetzelfde woord met dezelfde betekenis in kleine letters wordt weergegeven.

Met uitzondering uiteraard van vers 14 en verder – ‘Het Woord is vlees geworden’ – is er niets in deze inleiding dat een gelovige Jood vóór Christus’ komst niet zou

hebben aanvaard. De woorden 'In het begin' zijn een onmiskenbare verwijzing naar de beginwoorden van Genesis: "In het begin schiep God de hemel en de aarde". Het scheppingswerk van de zes dagen, dat in de daaropvolgende verzen wordt ontvouwd, wordt voorgesteld als de vervulling van Gods woord. Iedere fase, tot tienmaal toe, wordt ingeleid met de woorden: "En God zei". "En God zei: Er zij licht ... En God zei: Daar zij een uitspansel ... En God zei: Laat ons mensen maken naar ons beeld, als onze gelijkenis".

Op grond van deze openbaring schrijft de psalmist: "Door het woord van de HERE zijn de hemelen gemaakt, door de adem van zijn mond al hun heer ...Want Hij sprak en het was er, Hij gebod en het stond er" (Ps 33:6,9). Het woord van God is hier een scheppingsbevel en geen persoon. Met een vergelijkbare terugblik op het begin van de Schrift, zegt de schrijver van de brief aan de Hebreëen: "Door het geloof verstaan wij, dat de wereld door het woord van God tot stand gebracht is" (Heb 11:3).

Het woord dat God gesproken heeft, krijgt – volgens een gewone oudtestamentische voorstelling – een eigen krachtig bestaan, en werkt zich verder uit: "Want zoals de regen en de sneeuw van de hemel neerdaalt en daarheen niet weerkeert, maar doorvochtigt eerst de aarde en maakt haar vruchtbaar en doet haar uitspruiten en geeft zaad aan de zaaier en brood aan de eter, alzo zal mijn woord, dat uit mijn mond uitgaat, ook zijn; het zal niet leeg tot Mij terugkeren, maar het zal doen wat Mij behaagt en dat volbrengen, waartoe Ik het zend" (Jes 55:10,11). Dit 'uitzenden' van Gods woord, als was het een persoon, komt op vele plaatsen voor: "Hij zond zijn woord, Hij genas hen" (Ps 107:20); "Hij zendt zijn bevel op de aarde, zijn woord loopt zeer snel" (Ps 147:15); "De HERE heeft een woord gezonden in Jakob en het is gevallen in Israël" (Jes 9:7).

Het woord van God, dat op de eerste bladzijde van de Schrift het karakter heeft van een scheppingsbevel, werd voortaan in de heilsgeschiedenis een boodschap voor mensen. Johannes zet zijn thema voort met te zeggen: "In het Woord was leven en het leven was het licht van de mensen" (Joh 1:4). Hij geeft daarmee in enkele woorden de dankbare ervaringen van psalmisten weer, die schrijven: "Want bij U is de bron van leven, in uw licht zien wij het licht" (Ps 36:10), en: "Uw woord is een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad" (Ps 119:105). Uit de geschiedenis blijkt echter dat de meeste mensen liever niet naar Gods woorden willen luisteren, zodat de wereld duister blijft: "het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet gegrepen". Ten slotte heeft God Zich geopenbaard in Zijn eniggeboren Zoon: "En het Woord is vlees geworden en het heeft onder ons gewoond en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de eniggeborene van de Vader, vol van genade en waarheid" (Joh 1:5,14).

De uitdrukkingen 'heerlijkheid aanschouwen' en 'vol van genade en waarheid', stellen Gods openbaring in Zijn Zoon tegenover Zijn eerdere Zelfopenbaring in Israël. Ontmoedigd door de wijze waarop het volk, kort na de verbondssluiting bij de berg in de Sinaï, ontrouw was door het maken van een gouden kalf, vroeg Mozes om een bijzondere manifestatie van Gods aanwezigheid en leiding: "Doe mij toch uw heerlijkheid zien" (Ex 33:18). In antwoord daarop moest hij de berg weer beklimmen, waar hij, beschermd in een spleet tussen de rotsen, een deel van de heerlijkheid van God mocht zien en de bekendmaking van Gods Naam horen: "En de HERE daalde neer in een wolk, stelde Zich daar bij hem en riep de naam van de HERE uit. De HERE ging aan hem voorbij en riep: HERE, HERE, God barmhartig en genadig, lankmoedig, groot van goedertierenheid en trouw, die goedertierenheid bestendigt aan duizenden, die ongerechtigheid, overtreding en zonde vergeeft ..." (Ex 34:5-7).

Dit is geen opsomming van al Gods eigenschappen, maar de nadrukkelijke openbaring van Zijn karakter, die tot uitdrukking komt in goedheid en vergevengenzindheid in Zijn relaties met Zijn volk, die nog sterker wordt gemaakt door Zijn eigen commentaar op deze uitroeping van Zijn Naam: "Ik zal genadig zijn, wie Ik genadig ben, en Mij ontfermen, over wie Ik Mij ontferm" (Ex 33:19). Dit is geen manier van zeggen voor 'uitverkiezing', maar van nadruk op Gods onveranderlijke verbondstrouw. Deze heerlijkheid – die Paulus 'de heerlijkheid van zijn genade' noemt (Efez 1:6) – is het die God in Christus geopenbaard heeft. Nu niet alleen door woorden, maar belichaamd in Zijn Zoon. Met nog een andere zinspelning op Gods woorden bij deze gebeurtenis – "U zult mijn aangezicht niet kunnen zien, want geen mens zal Mij zien en leven" (Ex 33:20) – sluit Johannes de inleiding op zijn evangelie af: "Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, die aan de boezem van de Vader is, die heeft Hem doen kennen" (Joh 1:18).

## **Het beeld van God**

Toen Jezus op de vooravond van zijn dood met zijn discipelen sprak, vroeg Filipus – evenals Mozes vroeger – een bijzondere manifestatie van Gods heerlijkheid: "Toon ons de Vader". In antwoord hierop zei Jezus: "Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien" (Joh 14:8,9), en verwees daarbij naar de werken en woorden die zij van Hem zagen en hoorden: "De woorden, die Ik tot u spreek, zeg Ik uit Mijzelf niet; maar de Vader, die in Mij blijft, doet zijn werken" (Joh 14:10). Opnieuw is er geen sprake van een bovennatuurlijke eenheid van Wezen, maar van Gods openbaring van Zichzelf in Zijn Zoon. Gods karakter van genade en trouw was te zien in Christus. Na te hebben gezegd: "wie Mij aanschouwt, aanschouwt Hem, die Mij gezonden heeft" verklaarde Jezus: "Want Ik heb niet uit Mijzelf gesproken, maar de Vader, die Mij heeft gezonden, heeft zelf Mij een gebod gegeven, wat Ik zeggen en spreken moet" (Joh 12:44-50).

Vandaar dat Paulus Christus 'het beeld van God' noemt (2 Kor 4:4). Zijn woorden op deze plaats over 'de heerlijkheid van God in het aangezicht van Christus', roepen de herinnering op aan de gelegenheid dat drie discipelen op de 'berg van de verheerlijking' een verandering van Jezus' gedaante zagen, en dat 'zijn gelaat straalde als de zon' (Mat 17:2). Maar daarnaast herinnert het aan de heerlijkheid van Christus' gelaat, die Paulus op weg naar Damascus had gezien, 'schitterender dan de glans van de zon' (Hand 26:13). God Zelf is onzichtbaar: "die alleen onsterfelijkheid heeft en een ontoegankelijk licht bewoont, die geen van der mensen gezien heeft of zien kan" (1 Tim 6:16). Christus daarentegen, als de 'afbeelding' van de Vader, kan wél aanschouwd worden\*: 'Hij is het beeld van de onzichtbare God' (Kol 1:15). Verre van eenheid van wezen te bewijzen, geeft deze beschrijving eerder het onderscheid aan tussen Vader en Zoon.

Dit onderscheid is ook te zien in enkele verwante uitdrukkingen. In de Hebreeënbrief wordt Jezus 'de afstraling van Gods heerlijkheid' genoemd (Heb 1:3). Het woord dat zo vertaald werd, betekent het uitstralen van licht, hetzij als van een lichtbron, hetzij door de weerkaatsing daarvan. Naar analogie van het beeld van God, waarbij Gods heerlijkheid te zien is in Christus, verdient deze laatste betekenis – Christus als de weerspiegeling van de luister van de Vader – de voorkeur.

De tweede beschrijving in dit vers bevestigt deze opvatting: 'de afdruk van zijn wezen'. Een afdruk is de indruk gemaakt door een zegel of stempel op was of metaal. Vandaar deze figuurlijke toepassing, met de gedachte van de reproductie van een origineel. Christus maakt dus niet van alle eeuwigheid deel van Gods Wezen uit, alsof God zonder Hem niet zou hebben bestaan zoals Hij nu is, maar is de Zoon die Hij verwekt heeft, en in Wie Zijn karakter te zien is.

Vandaar dat Christus bovendien de gelijkenis van God wordt genoemd: 'in de gestalte van God zijnde" (Flp 2:6). Paulus toont op deze plaats het contrast tussen Adam, die naar Gods beeld en gelijkenis werd geschapen, en Christus. Tegelijkertijd toont hij het contrast tussen de wijze waarop Adam en Eva bezweken aan de verzoeking 'u zult als God zijn' (Gen. 3:5), en de gezindheid van Christus die als Knecht kwam om anderen te dienen. De gedachte alleen al dat – zoals gewoonlijk wordt verondersteld – de 'eeuwige Zoon van God', die zelf God is, zichzelf in voorwereldlijke tijden ooit iets wilde toe-eigenen, is onbegrijpelijk. Hoe zou Hij, als Hij inderdaad gelijk aan God was, zijn goddelijke gelijkheid ooit kunnen beschouwen als iets dat Hij kon roven, voor zichzelf grijpen? Wat was er om zich toe te eigenen dat Hij niet al had? Als Hij zelf God was, wat was er meer dat Hij zou kunnen zijn of ontvangen?

---

\* Dat Christus gezien kan worden, geldt voor zijn leven op aarde. In Openbaring ziet Johannes Hem in zijn heerlijkheid, en valt als dood voor zijn voeten. Alleen zij die heerlijkheid ontvangen bij zijn wederkomst zullen Christus' heerlijkheid ten volle kunnen zien.



## **Uit de hemel neergedaald**

In het evangelie van Johannes zegt Jezus van zichzelf dat Hij 'van boven' is, en uit de hemel is neergedaald: "Die van boven komt, is boven allen" (Joh 3:31); "En niemand is opgevaren naar de hemel, dan die uit de hemel neergedaald is, de Zoon des mensen" (3:13); "Want Ik ben van de hemel neergedaald" (6:38). In zijn brief aan de Korintiërs stelt Paulus het contrast voor tussen Adam en Christus: "De eerste mens is uit de aarde, stoffelijk, de tweede mens is uit de hemel" (1 Kor 15:47).

Voor iemand die niet vertrouwd is met dit Bijbelse idoom, en zulke taal in letterlijke, ruimtelijke zin opvat, ligt hier een sterk bewijs voor de opvatting dat Jezus vóór zijn geboorte met zijn Vader in de hemel was en van daaruit naar de aarde is gekomen. Er zijn echter genoeg voorbeelden waar zulke uitdrukkingen als "van boven" en "uit de hemel" gebruikt worden niet-letterlijk zijn bedoeld.

Jakobus wil dat wij Gods goedheid zien in alle gaven waarmee Hij ons leven verrijkt: "Iedere gave, die goed, en elk geschenk, dat volmaakt is, daalt van boven neer, van de Vader der lichten" (Jak 1:17). Hij bedoelt niet dat het voedsel, dat de meesten van ons hier in overvloed genieten, ons dagelijks van boven door de lucht heen op aarde wordt bezorgd. Wat hij bedoelt is: aan God te danken. In dezelfde brief spreekt hij van "de wijsheid, die van boven komt" (Jak 3:15,17).

Voordat Hij de overpriesters en oudsten in Jeruzalem antwoord gaf op hun vraag over zijn bevoegdheid, wilde Jezus hun mening in het openbaar horen uitspreken over Johannes de Doper: "Vanwaar was de doop van Johannes? Uit de hemel of uit de mensen?" (Mat 21:25). Dat wil zeggen: was dit Gods gebod (dat jullie dan hebben genegeerd), of iets dat Johannes zelf heeft bedacht?

Na de spijziging van de vijfduizend ontwikkelde zich een gesprek over 'het brood uit de hemel', dat Mozes hun voorouders gegeven zou hebben (Johannes 6:32). Dat was het manna, waarmee God het volk op wonderbaarlijke wijze van eten voorzag, en zo in leven hield tijdens hun langdurige verblijf in de dode woestijn. Daartegenover spreekt Jezus van 'het ware brood' dat uit de hemel neergedaald is; dat wil zeggen Hijzelf, als de heerlijke realiteit tegenover de voorafschaduw. Evenmin als het dagelijks voedsel voor de Israëlieten iedere dag vanuit een bakkerij boven de wolken door de lucht bij hen werd bezorgd, is Jezus niet letterlijk uit de hemel neergedaald. Hij is, net als het manna, door God ontstaan.

Volgens dezelfde wijze van zeggen, voortgekomen uit de eerbiedige poging het uitspreken van Gods heilige Naam te vermijden, gebruikten de Joden de uitdrukking 'het Koninkrijk van de hemel'. Dit doet ook Matteüs op plaatsen waar in het evangelie van Lucas – die blijkbaar vooral voor niet-Joden schrijft – 'het Koninkrijk van God' staat.

## **Volmaakt geworden**

De schrijver van de brief aan de Hebreeënen zegt dat Jezus, in de loop van zijn leven op aarde, de gehoorzaamheid geleerd heeft en daardoor de volmaaktheid heeft bereikt: "Zo heeft Hij, hoewel Hij de Zoon was, uit zijn lijden gehoorzaamheid geleerd, en is Hij, volmaakt geworden, een bewerker van eeuwige redding geworden voor allen die hem gehoorzaam zijn" (Heb 5:8,9, Leidse vertaling). Zijn leven was, net als dat van anderen, een tijd van beproeving, verzoeking en ontwikkeling. Hij is uniek, omdat Hij uit al zijn ervaringen als Mens de Overwinnaar is geworden. En aan die overwinning hebben wij de mogelijkheid van vergiffenis, rechtvaardiging en uiteindelijk eeuwig leven te danken.

Christus' overwinning zette de kroon op zijn voortdurende gemeenschap met zijn Vader, die voortkwam uit het feit dat Hij Gods Zoon was. Zijn woorden: "De Vader is in Mij en Ik in de Vader" (Joh 10:38) weerspiegelen uren van gebed en overpeinzing, evenals zijn andere woorden: "Ik leef door de Vader" (Joh 6:57). Jezus had zijn Vader zo lief, en was Hem zo dankbaar voor alles wat Hij Hem geschenken had, dat dit de allersterkste motivatie in zijn leven was zijn Vader in alles te behagen en te verheerlijken. Er zou geen beter commentaar op zijn leven kunnen zijn, dan wat Hij enkele uren voordat Hij aan het kruis zou sterven, zelf zei: "Ik heb U verheerlijkt op de aarde door het werk te voleindigen, dat U Mij te doen gegeven hebt" (Joh 17:4), en zijn laatste, triomfantelijke, uitroep aan het kruis: "Het is volbracht!"

De eenheid tussen Vader en Zoon is niet te vinden in de steriele, bovennatuurlijke 'wezensidentiteit' van op veronderstellingen gebaseerde redeneringen, maar in Hun gemeenschappelijke liefde voor de wereld van falende en stervende mensen. Vóór de grondlegging van de wereld had God in Zijn wijsheid en genade een heilsplan ontworpen, waarmee Hij de totstandkoming van een familie van een zeer groot aantal volmaakte en onsterfelijke kinderen op het oog had. Centraal in dat plan stond Zijn eniggeboren Zoon. In Hem, Zijn Geliefde, zouden allen op grond van geloof door God begenadigd en als Zijn kinderen aangenomen kunnen worden. Gods plan voorzag bovendien in de verlossing van mensen die tot ongehoorzaamheid, vervreemding en sterfelijkheid waren vervallen, door het lijden en de offerdood van Zijn Zoon, zoals Paulus heel beknopt zegt in een zeer betekenisvolle uiteenzetting in zijn brief aan de Efeziërs: "En in Hem hebben wij de verlossing door zijn bloed, de vergeving van de overtredingen, naar de rijkdom van zijn genade, welke Hij ons overvloedig heeft bewezen in alle wijsheid en verstand, door ons het geheimenis van zijn wil te doen kennen, in overeenstemming met het welbehagen dat Hij Zich in Hem had voorgenomen, om, ter voorbereiding van de volheid van de tijden, al wat in de hemelen en op de aarde is onder één hoofd, dat is Christus, samen te vatten" (Efez 1:7-10).

Jezus liet zich als Gods Zoon zien door zijn volledige toewijding aan de wil van zijn Vader. Zijn onderdanigheid is die van een liefdevolle, eerbiedige Zoon. David had de HERE eens geprezen voor Zijn genadige weldaden: "Die al uw ongerechtigheden vergeeft, die al uw krankheden geneest, die uw leven verlost van de groeve, die u kroont met goedertierenheid en barmhartigheid" (Ps 103:3,4). Dit wilde ook Jezus doen, en Hij maakte dankbaar gebruik van de onbepaalde kracht die zijn Vader Hem ter beschikking had gesteld, door mensen te genezen van lichamelijke en geestelijke ziekten. Door dit te doen liet Hij ons, als geen ander, het karakter van de Vader zien.

Tijdens een leven van nooit verbroken eenheid met God, en in het voortdurende besef dat Hij Zijn Zoon was, waren er blijkbaar hoogtepunten van vreugde en inzicht. De terugkeer van de discipelen, die Hij in zijn naam had uitgezonden, was daar één van. Waarschijnlijk omdat Jezus in alles wat zij hadden gedaan, en Hem vol enthousiasme rapporteerden, een voorproef zag van wat zij – na te zijn uitgezonden na zijn opstanding en verhoging – zouden bereiken als zij naar alle landen zouden gaan om zijn wereldwijde gemeente te stichten: "Terzelfder tijd verblijdde Hij Zich door de Heilige Geest en zei: Ik dank U Vader, Heer van hemel en aarde, dat U deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt, maar aan kinderen geopenbaard. Ja, Vader, want zo is het een welbehagen geweest voor U. Alle dingen zijn Mij overgegeven door mijn Vader en niemand weet, wie de Zoon is, dan de Vader, en wie de Vader is, dan de Zoon, en wie de Zoon het wil openbaren" (Luc 10:21,22).

De Geest van God in Jesaja had Jezus als Knecht beschreven als de leerling van de HERE: "De Here HERE heeft Mij als een leerling leren spreken om met het woord de moede te kunnen ondersteunen. Hij wekt elke morgen, Hij wekt Mij het oor, opdat Ik hore zoals leerlingen doen" (Jes 50:4). Hij, meer nog dan Mozes, kreeg het voorrecht dat God met Hem sprak "van aangezicht tot aangezicht, zoals iemand spreekt met zijn vriend" (Ex 33:11). Mozes was een dienaar van God, maar Christus is Gods Zoon; en als Zoon ontving Hij openbaringen als geen ander: "Want de Vader heeft de Zoon lief en toont Hem al wat Hij zelf doet" (Joh 5:20).

Het is ook met betrekking hierop, dat Jezus zegt: "Wat Ik gezien heb bij (*para*) de Vader, spreek Ik" (Joh 8:38). Niet bij de Vader alsof Hij bij Hem was in de hemel, maar in de zin van wat Hij van de Vader gezien en gehoord heeft, hoe Hij spreekt is en doet. Dus als voorbeeld voor Hem, dat Hij moet navolgen. De Lutherse vertaling geeft: "Ik spreek wat ik van mijn Vader gezien heb; u doet ook wat u van uw vader gezien hebt". Maar ook mogelijk is "door/vanwege mijn Vader gezien heb", wat de Vader Mij in Zijn woord en door de Geest heeft gezegd en getoond (vergelijk Luc 1:45 "van de kant van de Here").

Jezus heeft van de Vader zijn eigen unieke plaats in Diens heilsplan geleerd. Hij weet dat een mens voortaan alleen door geloof in Hem als Gods Zoon en Heiland eeuwig leven kan ontvangen. Met Hem is een nieuwe heilstijd aangebroken. God had door Jeremia gezegd: "De wijze roeme niet op zijn wijsheid, en de sterke roeme niet op zijn kracht, de rijke roeme niet op zijn rijkdom, maar wie roeme wil, roeme hierin, dat hij verstand heeft en Mij kent, dat Ik de HERE ben, die goedertierenheid, recht en gerechtigheid op aarde doe; want in zodanigen heb Ik behagen" (Jer. 9:23,24). Hij die zo hoog en verheven is, laat zien wie Hij is in de wijze waarmee Hij met Zijn volk omgaat. Met Christus' komst en overwinning wordt mensen, naast deze relatie met de God van goedertierenheid en vergevingsgezindheid, ook een intieme relatie met Zijn Zoon gegeven: "Dit nu is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, die U gezondend hebt" (Joh 17:3).

### 3. De Heer over zijn volk

*En Hij heeft op zijn kleed en op zijn dij geschreven  
de naam: Koning der koningen en Here van de heren. (Op 19:16)*

De beroemde Profeet uit Nazareth was gekomen en gegaan. De indrukwekkende Persoon, die velen de laatste jaren in eigen stad of dorp hadden ontmoet, meestal gevolgd door een hele menigte, was er niet meer. De wonderbaarlijke genezingen van vele zieken, overal in het land, gebeurden niet meer. De stem die de luisteraars had geboeid, in gesprekken en de opzienbarende verkondiging van Gods Koninkrijk, klonk niet meer. Men had Hem voor het laatst gezien vóór het Paschafeest, stervend als een misdadiger aan een kruis op de heuvel Golgotha.

De dagen daarvóór had Hij weer de aandacht getrokken door zijn toespraken in de Tempel. Daar had Hij gewaarschuwd voor de rampzalige gevolgen van zijn verwerping. Hij hekelde de leraars van het volk in zijn antwoorden op hun strik-vragen. Hij stelde een wedervraag over Johannes de Doper, die zij niet durfden te beantwoorden. Hij kwetste hen in de aanwezigheid van de vele tempelbezoekers, met voorbeelden van hun huichelarij. Maar nu, vijftig dagen later, weer velen naar de stad en tempel komen om het Pinksterfeest te vieren, is de vroegere gespannen verwachting verdwenen. De feestgangers weten dat zij Hem deze keer niet zullen zien of horen in de tempel. Niemand vraagt, zoals bij vroegere gelegenheden: "Wat dunkt U? Zou Hij wel op het feest komen?" (Joh 7:11; 11:56). De leiders van het volk hebben, zo lijkt het, uiteindelijk hun zin gekregen.

Maar tot grote verbazing van de feestgangers in de tempel klinken nu, op de plaats waar tot voor kort Jezus van Nazareth sprak, andere krachtige stemmen. In plaats van de Profeet krijgt het volk de volmondige en overtuigende prediking van zijn apostelen te horen. Petrus, als leider van de groep, vertelt de luisteraars dat zij schuldig zijn aan een schandelijke daad, door Jezus van Nazareth aan een zeer vernederende heidense kruisdood over te leveren. En hij heeft ook een zeer opzienbarende boodschap voor hen: die afschuwelijke daad was geen toeval, maar werd gedaan volgens Gods voorkennis en raad; en Hij heeft die ongedaan gemaakt door Jezus uit de doden op te wekken. Petrus bekrachtigt zijn verkondiging, met te vertellen dat hij en zijn medeapostelen Jezus Christus na zijn dood en opstanding meerdere malen hebben ontmoet. Bovendien hebben de luisteraars in het getuigenis van hun Schriften het bewijs, dat de Messias van Israël zou sterven en binnen drie dagen opgewekt worden; want David had hier als profeet over gesproken. En zou iemand de voor de hand liggende vragen stellen: Waar is Hij dan nu als Hij in leven is? Waarom staat Hij niet hier, zoals vroeger?, dan geeft ook hierop het profetische woord van David in de Schrift het doorslag-

gevende antwoord: "Want David is niet opgevaren naar de hemelen, maar hij zegt zelf: De Here heeft gezegd tot mijn Here: Zet u aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden gemaakt heb tot een voetbank voor uw voeten. Dus moet ook het gehele huis van Israël zeker weten, dat God Hem én tot Here én tot Christus gemaakt heeft, deze Jezus, die u gekruisigd hebt" (Hand 2:34-36).

### **God heeft Christus verhoogd**

God heeft Zijn Zoon opgewekt en verheerlijkt, door Hem te verhogen tot Zijn rechterhand in de hemel. Met deze boodschap van de apostelen en hun medegelovigen vallen de schellen van de ogen van vele luisteraars. Velen die al hun eigen goede redenen hadden te geloven dat Jezus van Nazareth de Messias was, maar die – vooral vanwege zijn kruisdood – door twijfels waren overvallen, komen nu tot de vaste overtuiging dat Jezus leeft. Nog vele anderen komen in de loop van de tijd tot geloof, als Petrus' boodschap op de Pinksterdag telkens weer door de apostelen wordt verkondigd:

"De God van Abraham en Izak en Jakob, de God van onze vaders, heeft zijn knecht Jezus verheerlijkt, die gij hebt overgeleverd en verloochend". (Hand 3:13)

"Hem heeft God door zijn rechterhand verhoogd, tot een Leidsman en Heiland om Israël bekering en vergeving van zonden te schenken". (Hand 5:31)

Bovendien is enkele discipelen zelfs een blik gegund op de verhoogde Heer in heerlijkheid in de hemel. De profeet Micha had eens de heerlijkheid van God gezien: "Ik zag de HERE op zijn troon zitten, terwijl het ganse heer des hemels aan zijn rechter- en aan zijn linkerhand stond" (1 Kon 22:19). Maar Stefanus ziet wat geen profeet in Israël hiervoor zou hebben kunnen zien, want hij sluit zijn verdedigingsrede voor de Joodse Raad af met de uitroep: "Zie, Ik zie de hemelen geopend en de Zoon des mensen, staande aan de rechterhand van God" (Hand 7:56). Paulus vertelt een menigte in de tempelhof, dat Jezus Christus hem in stralende, hem letterlijk verblindende, heerlijkheid is verschenen, met het verwijt: "Ik ben Jezus, de Nazoreeër, die u vervolgt" (Hand 22: en verder; 26:13 en verder). Jaren later zal de apostel Johannes vertellen dat de Heer hem op het eiland Patmos in schrikwekkende heerlijkheid verscheen.

### **De Heer had zelf over zijn hemelvaart gesproken**

Tijdens zijn optreden in de tempel, in de week waarin Hij gekruisigd werd, had Jezus de Farizeeën, de alom erkende wetsleraars, een vraag gesteld over de Messias: "Wiens zoon is hij?" Het vanzelfsprekende antwoord was: "de zoon van David". Daarop zei Jezus: "Hoe kan David Hem dan door de Geest zijn Here noemen, als hij zegt: de Here heeft gezegd tot mijn Here: Zet U aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden onder uw voeten gelegd heb. Indien David Hem dus Here noemt, hoe kan Hij dan zijn zoon zijn?" (Mat 22:41-45).

Het antwoord dat de Farizeeën niet wisten te geven, was dat de Messias niet alleen de Zoon van David is, maar, als de Zoon van God, ook een hogere afkomst heeft. Hiermee hielden de Joden geen rekening, ondanks de belofte aan David in de Schrift: "Ik zal Hem tot Vader zijn en Hij zal Mij tot Zoon zijn". Jezus' gebruik van Psalm 110 kreeg achteraf, in het licht van Petrus' aanhaling als bewijs dat Jezus van Nazareth intussen aan Gods rechterhand zat, nog extra betekenis.

Onder hen die naar de apostelen luisterden, zullen er ook geweest zijn die enkele weken eerder vanuit Jericho met Jezus opgetrokken waren voor zijn laatste bezoek aan Jeruzalem. Zij zouden zeker die gelijkenis niet vergeten zijn, waarmee Hij hun voorbarige verwachting, dat zijn Koninkrijk aanstaande was, de kop in wilde drukken. Ook hierover had de Heer toen kunnen zeggen: "En nu heb Ik het u gezegd, eer het geschiedt, opdat u geloven mag, wanneer het geschiedt" (Joh 14:29). Want de gelijkenis ging over "een man van hoge geboorte die naar een ver land trok om voor zich de koninklijke waardigheid in ontvangst te nemen" (Luc 19:12). Enkele tientallen jaren daarvoor was Archelaüs juist vanuit Jericho naar Rome gereisd, om in de tegenwoordigheid van de machtige keizer regeringsbevoegdheid over Judea te ontvangen. Maar liever dan aan die historische gebeurtenis te denken, zouden deze Schriftkenners nu beter kunnen denken aan de profetische psalm van David, die Jezus in de tempel zou citeren: "Zet u aan mijn rechterhand totdat ..."

### **De toekomstige Wereldkoning**

Deze woorden zijn een uitnodiging waaruit veelzeggende conclusies getrokken kunnen worden. Eén daarvan is dat Christus niet voor altijd in de hemel zal blijven, maar terug zal komen naar de aarde; zoals in de brief aan de Hebreëen wordt opgemerkt: "voorts afwachtende, totdat zijn vijanden gemaakt worden tot een voetbank voor zijn voeten" (Heb 10:13). Want de belofte in de psalm is dat God Hem op Zijn tijd op de troon van David in Jeruzalem zal installeren, om over allen op aarde heerschappij uit te oefenen: "De HERE strekt van Sion uw machtige scepter uit: heers te midden van uw vijanden" (Ps 110:2). De vijanden van God bevinden zich niet in de hemel!

In een volgende toespraak komt Petrus op deze belofte in de psalm terug, als hij zegt dat God Jezus naar de aarde zal zenden. "Hem moest de hemel opnemen tot de tijden van de wederoprichting van alle dingen, waarvan God gesproken heeft door de mond van zijn profeten van oudsher" (Hand 3:21). Het woord 'wederoprichting' heeft vooral betrekking op het herstel van de troon van David in Jeruzalem, volgens de beloften van Israëls profeten, met gebruik van datzelfde woord 'totdat': "Zet af die kroon!... Totdat hij komt, die er recht op heeft en aan wie Ik het geven zal" (Ezech 21:25-27)

## **'Mij is alle macht gegeven'**

Voordat Hij macht op aarde uit zal oefenen, krijgt Christus na zijn verhoging deel aan Gods heerschappij over het heelal. Dit geeft Hij aan in de belofte die uitkijkt naar de tijd wanneer Hij plaats zal nemen op zijn eigen troon in Jeruzalem: "Wie overwint, hem zal Ik geven met Mij te zitten op mijn troon, gelijk ook Ik heb overwonnen en gezeten ben met mijn Vader op zijn troon" (Op 3:21).

De macht die Hem na zijn hemelvaart werd geschonken, is een bekend onderwerp in de brieven van de apostelen. Mensen worden gered, schrijft Petrus, "door de opstanding van Jezus Christus, die aan de rechterhand van God is, naar de hemel gegaan, terwijl engelen en machten en krachten Hem onderworpen zijn" (1 Pet 3:22). Paulus zegt dat Christus "door zijn opstanding uit de doden verklaard Gods Zoon te zijn in kracht" (Rom 1:4). Hij is van zijn geboorte in Bethlehem af Gods Zoon geweest, maar na zijn opstanding is Hij met de volheid van goddelijke kracht en majesteit door zijn Vader verheerlijkt.

Paulus ziet in Christus' opstanding en verhoging het voorbeeld bij uitstek van de verheerlijkende kracht van de Vader: "de sterkte van zijn macht, die Hij heeft gewrocht in Christus, door Hem uit de doden op te wekken en Hem te zetten aan zijn rechterhand in de hemelse gewesten, boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij" (Efez 1:20,21). Met deze woorden combineert de apostel Christus' inhuldiging aan Gods rechterhand in Psalm 110 – volgens de uitnodiging "Zet U aan mijn rechterhand" – met Davids profetie in Psalm 8, dat alle dingen op aarde onder de heerschappij van de Mensenzoon gebracht zullen worden. Paulus rijgt dezelfde twee profetieën aaneen, als Hij over Christus' toekomstige heerschappij op aarde schrijft: "Want Hij moet als koning heersen, totdat Hij al zijn vijanden onder zijn voeten gelegd heeft" (1 Kor 15:25).

## **De vervulling van profetie**

De apostelen zien in de verhoging van Christus tot Gods rechterhand volgens Psalm 110, ook de vervulling van twee andere oudtestamentische profetieën van het geven van regeringsmacht aan de Mensenzoon.

De eerste staat in een psalm van David: "Wat is de mens, dat U hem gedenkt, en het menskind, dat U naar Hem omziet? Toch hebt U hem bijna goddelijk gemaakt, en hem met heerlijkheid en luister gekroond. Gij doet hem heersen over de werken van uw handen, alles hebt U onder zijn voeten gelegd" (Psalm 8:5-7). Volgens de uitleg in de brief aan de Hebreëen, kreeg deze profetie haar eerste vervulling met de hemelvaart van Christus. Hieruit blijkt dat de wereld in de toekomst niet aan engelen onderworpen zal worden maar aan mensen. Na deze verzen te hebben geciteerd, commentarieert de schrijver: "Maar nu zien wij nog niet, dat hem alle dingen onderworpen zijn; maar wij zien Jezus, die voor een korte tijd



beneden de engelen gesteld was... met heerlijkheid en eer gekroond" (Heb 2:9). Deze voorbestemde heerlijkheid en eer van regeerders op aarde, zal bij Christus' wederkomst ook aan anderen geschonken worden, dankzij zijn heilswerk: "Want het voegde Hem, om wie en door wie alle dingen bestaan, dat Hij, om vele zonen tot heerlijkheid te brengen, de Leidsman van hun behoudenis door lijden heen zou volmaken" (Heb 2:10).

De tweede profetie over de verheerlijking van de Mensenzoon staat in een visioen van Daniël. Hij zag eerst vier achtereenvolgende wereldrijken, afgebeeld als wilde dieren. Daarna verscheen op de wolken van de hemel een 'Mensenzoon', die door engelen van de aarde naar Gods troon in de hemel werd geleid, om van Hem alle regeringsmacht op aarde te ontvangen: "Hij begaf Zich tot de Oude van dagen, en men leidde Hem voor deze; en Hem werd heerschappij gegeven en eer en koninklijke macht, en alle volken, natiën en talen dienden Hem" (Dan 7:13). Terwijl de vier voorafgaande Rijken van beperkte duur waren, zal de Mensenzoon tot in eeuwigheid regeren: "Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet zal vergaan, en zijn koningschap is een, dat onverderfelijk is" (vs. 14). Het visioen sluit dus nauw aan bij Gods uitnodiging: "Zet U aan mijn rechterhand".

Aan deze beide profetieën in Psalm 8 en Daniël 7 is de koninklijke betekenis van de titel 'De Zoon des mensen' ontleend. Hier ligt tevens de oorsprong van Jezus' gelijkenis van een man van hoge geboorte, die naar een ver land ging om koninklijke waardigheid te ontvangen.

### **De inhuldiging van Christus**

Een visioen in het boek Openbaring toont de gelegenheid dat Christus, na zijn opstanding, plaatsneemt aan Gods rechterhand in de hemel.

De apostel Johannes ziet eerst wat Jesaja zag, toen hij geroepen werd de taak van Gods profeet op zich te nemen: "Ik zag de HERE zitten op een hoge en verheven troon en zijn zomen vulden de tempel" (Jes 6:1). Jesaja had rond de troon staande 'serafs' horen zingen: "Heilig, heilig, heilig is de HERE van de heerscharen, de gehele aarde is van zijn heerlijkheid vol" (vs. 3). De lofprijzing van de HERE door de hemelse wezens die Johannes hoort, luidt: "U, onze Here en God, bent waardig te ontvangen de heerlijkheid, de eer en de macht; want U hebt alles geschapen, en om uw wil was het en werd het geschapen" (Op 4:11).

Zoals het geval is met zulke oudtestamentische voorstellingen van Gods troon in de hemel, is de symbolische beschrijving van dit eerste deel van het visioen weer iets anders, maar geeft die in wezen hetzelfde weer: de Schepper van alle dingen, omringd en voortdurend geprezen door Zijn engelen. Het tweede deel echter heeft geen betrekking op het oudtestamentische tijdperk. Johannes ziet een goed verzegelde boekrol "in de rechterhand van Hem, die op de troon zat" (5:1).

De inhoud hiervan wordt niet verklaard, maar gezien de afloop van het visioen zijn er goede redenen om aan te nemen dat de boekrol Gods heilsplan bevat; want de waardigheid deze te mogen openen komt overeen met de bevoegdheid Gods Koninkrijk tot stand te brengen – dat wil zeggen: Zijn voornemens te verwelijken. Eerst is er, tot verdriet van Johannes, niemand in staat dit te doen, tot hij getroost wordt met de mededeling: “Ween niet; zie, de leeuw uit de stam Juda, de wortel van David, heeft overwonnen om de boekrol en haar zeven zegels te openen” (vs. 5). Deze koninklijke ‘Leeuw’ blijkt ook een ‘Offerlam’ te zijn. Hij neemt de boekrol uit de rechterhand van God om haar te openen. Als Hij dat doet, worden ook Hem lofprijzingen toegezongen. Dit vanwege zijn offerdood, waardoor Hij een zeer grote menigte “uit elke stam en taal en volk en natie” tot een Koninkrijk van God heeft gemaakt: “U bent waardig de boekrol te nemen en haar zegels te openen; want U bent geslacht en U hebt hen voor God gekocht met uw bloed, uit elke stam en taal en volk en natie; en U hebt hen voor onze God gemaakt tot een koninkrijk en tot priesters, en zij zullen als koningen heersen op de aarde” (vzn 9,10). Vervolgens sluiten zich miljoenen engelen aan bij de aanbedding van Christus: “Het Lam, dat geslacht is, is waardig te ontvangen de macht en de rijkdom, en de wijsheid en de sterkte, en de eer en de heerlijkheid en de lof” (vs. 12). Ten slotte wordt opnieuw door ‘alle schepselen in de hemel en op de aarde en onder de aarde en op de zee en alles wat daarin is’ de lof van God en van Christus bezongen: “Hem, die op de troon gezeten is, en het Lam zij de lof en de eer en de heerlijkheid en de kracht tot in alle eeuwigheden” (vs. 13).

Aan God komt alle lof toe als Schepper van het heelal en Ontwerper en Bouwmeester van Zijn heilrijke plan en werk een familie uit de mensheid te vormen. Christus daarentegen wordt geprezen vanwege zijn overwinning, die hierin bestaat dat Hij zijn leven niet lief heeft gehad, tot in de dood. Hij is de Vader gehoorzaam geweest tot de kruisdood toe, waarmee Hij, volgens de symboliek in dit boek, de gewaden van mensen wit heeft gemaakt – dat wil zeggen: hen door zijn offer gerechtigheid geschonken, waardoor zij vrijgesproken worden van zonde en schuld. Deze lofprijzing, gericht tot zowel God de Schepper van alle dingen, als Christus, Gods Redder van mensen, horen we ook later in dit boek: “De zaligheid is van onze God, die op de troon gezeten is, en van het Lam!” (Op 7:10).

### **‘U bent waardig’**

De basisoorzaak van Jezus’ verheerlijking ligt dus niet in zijn goddelijk ‘wezen’ – wat dit ook zou betekenen – maar in zijn gehoorzaamheid aan de Vader tot de kruisdood toe: “U bent waardig ... want U bent geslacht”; “Het Lam, dat geslacht is, is waardig”. Hoewel Hij de Zoon was, heeft Hij gehoorzaamheid geleerd uit wat Hij heeft geleden; en het gevolg van deze volmaakte vervulling van de taak die de Vader Hem had gegeven, is Gods liefdevolle verheerlijking van Hem.

Dit verband tussen Christus' gehoorzaamheid en zijn verhoging is steeds weer te zien in de Schrift, zoals in Paulus' woorden: "Hij heeft Zich vernederd en is gehoorzaam geworden tot de dood, ja, tot de kruisdood. Daarom heeft God Hem ook uitermate verhoogd" (Flp 2:8,9). Paulus zinspeelt hiermee op Jesaja's profetie over de Knecht, die door God verhoogd zou worden: "Hij zal verhoogd, ja, ten hoogste verheven zijn". De verklaring van deze verheerlijking van de Knecht wordt aangegeven met de woorden: "om zijn moeitevol lijden zal Hij het zien tot verzadiging toe ... Daarom zal Ik Hem een deel geven onder velen ... omdat Hij zijn leven heeft uitgegoten in de dood" (Jes 52:11; 53:11,12). Dit oorzakelijk verband tussen gehoorzaamheid en verhoging, geeft de brief aan de Hebreeën aan met een aanhaling uit Psalm 45:8: "U hebt gerechtigheid bemind, en ongerechtigheid gehaat. Daarom, o God, heeft uw God U gezalft. Met vreugde-olie boven uw genoten" (Heb 1:9 Petrus Canisius Vertaling – deze vertaling komt hier het dichtst bij de brontekst van zowel van de Psalm als de Hebreeënbrieff, waarbij het eerste 'God' beter weergegeven kan worden zonder hoofdletter: 'o god'; zie de laatste pagina van dit hoofdstuk).

In elk van de zeven brieven aan de gemeenten in het boek Openbaring doet Christus een genadige belofte, die Hij inleidt met de woorden: 'Wie overwint'. In de laatste stelt Hij de overwinning van zijn trouwe volgelingen op één lijn met zijn eigen overwinning: "Wie overwint, hem zal Ik geven met Mij te zitten op mijn troon, gelijk ook Ik heb overwonnen en gezeten ben met mijn Vader op zijn troon" (Op 3:21). Hoewel Christus' verheerlijking als de eniggeboren Zoon van de Vader even uniek is als zijn volmaakte gehoorzaamheid, geeft Hij zelf hiermee aan dat, zowel voor Hem als voor zijn volgelingen, persoonlijke overwinning Gods genadige gaven vooraf moet gaan.

### **Gods heerlijkheid in het aangezicht van Christus**

De drie discipelen die met Jezus waren op een berg, waren getuigen van zijn tijdelijke verheerlijking: "En zijn gedaante veranderde voor hun ogen en zijn gelaat straalde gelijk de zon en zijn klederen werden wit als het licht" (Mat 17:2). Op de weg naar Damascus verscheen Paulus ineens de verhoogde Heer in stralende heerlijkheid, om hem tot zijn taak van apostel tot de heidenen te roepen, zodat hij later zei: "Ben ik geen apostel? Heb ik niet Jezus, onze Here, gezien?" (1 Kor 9:1). Hij vertelde in zijn verantwoording voor koning Agrippa wat hij gezien had: "Ik zag, o koning, midden op de dag onderweg een licht, schitterender dan de glans van de zon" (Hand 26:13). Hij zag op bijzondere wijze "de heerlijkheid van God in het aangezicht van Christus" (2 Kor 4:6). Johannes zag de verhoogde Heer vele jaren later met dezelfde heerlijkheid: "zijn aanzien was gelijk de zon schijnt in haar kracht" (Op 1:16). Die tijdelijke verheerlijking blijkt dus een voorproef te zijn geweest van Christus' eeuwige verheerlijking.

In zijn brief aan de Korintiërs gaat Paulus nader in op deze heerlijkheid van de verhoogde Christus. Na de heerlijkheid van God op de berg Sinai te hebben gezien, straalde het gelaat van Mozes, zodat hij genoodzaakt werd een sluier over zijn gezicht te doen. Nu mag Christus' volk de heerlijkheid van God zien schijnen in het aangezicht van Christus: "En wij allen, die met een aangezicht, waarop geen bedekking meer is, de heerlijkheid van de Here weerspiegelen, veranderen naar hetzelfde beeld van heerlijkheid tot heerlijkheid, immers door de Here, die Geest is ... Want de God, die gesproken heeft: Licht schijne uit het duister, heeft het doen schijnen in onze harten, om ons te verlichten met de kennis van de heerlijkheid van God in het aangezicht van Christus" (2 Kor 3:12-4:6).

### **Jezus is Heer!**

Na zijn hemelvaart naar de Vader ontving Christus de volmacht die met 'Heer' wordt aangegeven: "Daarom heeft God Hem uitermate verhoogd en Hem de naam boven alle naam geschonken" (Flp 2:9). Dat met deze naam 'Heer' wordt bedoeld, blijkt uit de daaropvolgende woorden: "Opdat in de naam van Jezus zich alle knie zou buigen van hen, die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden: Jezus Christus is Here, tot eer van God de Vader" (vzn .10,11).

Ditzelfde verband tussen de hemelvaart en het schenken van de eretitel 'Heer' – dit is wat het Griekse woord *Kurios*, dat steeds met 'Here' en 'Heer' is vertaald, betekent – stelt ook Petrus in zijn toespraak op de Pinksterdag vast. Na de vervulling van de profetische woorden "Zet u aan mijn rechterhand" te hebben verkondigd, sluit de apostel zijn redevoering af met de concluderende woorden: "Dus moet ook het gehele huis van Israël zeker weten, dat God Hem én tot Here én tot Christus gemaakt heeft, deze Jezus, die u gekruisigd hebt" (Hand 2:36).

Door Christus 'Heer' te noemen, erkennen zijn dienaren de nieuwe heilssituatie die met zijn verhoging is ontstaan. Mozes had Israël geboden in één God te geloven, met woorden die de Joden later dagelijks hebben herhaald: "Hoor, Israël: de HERE is onze God; de HERE is één!" (Deut 6:4). Met de komst en verhoging van Christus luidt de aloude geloofsbelijdenis anders, want naast geloof in God is er ook geloof in de Heer Jezus bijgekomen: "Voor ons is er nochtans maar één God, de Vader, uit wie alle dingen zijn en tot wie wij zijn, en één Here, Jezus Christus, door wie alle dingen zijn, en wij door Hem" (1 Kor 8:6). Met de benaming 'Heer' erkent de gelovige de macht en gezag van Christus, omdat God Hem de heerschappij over alles (aangegeven 'de naam boven alle naam') heeft gegeven. En dit is dus voortaan de fundamentele voorwaarde voor verlossing in Hem: "Want indien u met uw mond belijdt, dat Jezus Heer is, en met uw hart gelooft, dat God Hem uit de doden heeft opgewekt, zult u behouden worden" (Rom 10:9).

Het evangelie kan dus samengevat worden in de belijdenis: 'Jezus is Heer!' "Want wij prediken niet onszelf, maar Christus Jezus als Here, en onszelf als uw dienaren om Jezus' wil" (2 Kor 4:5). Op deze wijze kan ook heel Christus' heilswerk samengevat worden: "Want hiertoe is Christus gestorven en levend geworden, opdat Hij èn over doden èn over levenden heerschappij voeren zou" (Rom 14:9). Wanneer Paulus aan de levende Christus denkt, beschouwt hij Hem als de regerende Heer, die zijn gezag uitoefent en zijn bevelen geeft, nu onder zijn vrijwillige volgelingen en in de toekomst over allen op aarde: "Want Hij moet als koning heersen, totdat Hij al zijn vijanden onder zijn voeten gelegd heeft" (1 Kor 15:25). Het rekenkundige gegeven dat Paulus in de ons bewaarde brieven Christus zeventien keer 'Zoon' of 'Zoon van God' noemt, en tenminste honderdachtendertig keer 'Heer' kan niet zonder betekenis zijn.

### **Christus eren als Heer**

De Vader heeft Zijn Zoon de naam of titel 'Heer' geschonken, opdat Hij net als Hij geëerd zou worden: "Daarom heeft God Hem ook uitermate verhoogd en Hem de naam boven alle naam geschonken, opdat in de naam van Jezus zich alle knie zou buigen van hen, die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden: Jezus Christus is Here, tot eer van God, de Vader!" (Flp 2:9-11). Jezus had zelf gezegd: "Wie de Zoon niet eert, eert ook de Vader niet, die Hem gezonden heeft" (Joh 5:23). Alle eer komt de Vader toe, Die boven alles is, zodat de lofprijzingen in de brieven aan de Vader zijn gericht (Romeinen 11:36; 16:27; 1 Timoteüs 1:17; 6:16; 1 Petrus 4:11; 5:11; Judas 25). De ondergeschikte plaats van Gods Zoon wordt in drie van deze lofprijzingen aangegeven als Christus eer aan God bewijst.

De beweegreden om Jezus te eren is dus een andere dan die om de Vader, die de Bron van alles is, te eren. De dienaar van Christus looft Hem als zijn Heiland, zeer dankbaar voor alles wat Hij gedaan heeft om hem en zijn medegelovigen te redden uit zonde en dood. Met nog meer redenen dan de engelen mag hij met hen zingen: "Hem, die op de troon gezeten is, en het Lam zij de lof en de eer en de heerlijkheid tot in alle eeuwigheden" (Op 5:13).

### **De naam van de Heer aanroepen**

Onder invloed van de Geest begon Petrus zijn toespraak op de Pinksterdag met een aanhaling uit een profetie van Joël. Daarin werd gewaarschuwd voor het aanbreken van "de grote en geduchte dag van de HERE". Dat er in Jeruzalem hierbij velen zouden ontkomen, blijkt uit de belofte: "En het zal geschieden, dat ieder die de naam van de HERE aanroept, behouden zal worden, want op de berg Sion en te Jeruzalem zal ontkoming zijn, zoals de HERE gezegd heeft; en tot de ontkomenen zullen zij behoren, die de HERE zal roepen" (Joël 2:31,32).

Achteraf kunnen wij de vervulling van deze profetie zien in de ondergang van de natie Israël in 70 van onze jaartelling, met de verwoesting van Jeruzalem en de Tempel, en de langdurige verbanning van Joden uit hun land. Bij zijn intocht in Jeruzalem, en in zijn rede op de Olijfberg, had Jezus hier als Profeet over gesproken (Lucas 19:41-44; 21:20-24). Joël had ook gezegd: "De zon zal veranderd worden in duisternis en de maan in bloed, voordat de grote en geduchte dag van de HERE komt", een profetie die blijkbaar in vervulling ging, toen er tijdens Jezus' marteling aan het kruis drie uur lang duisternis over het gehele land viel en de volle Pascha-maan er in het donker bloedrood uitzag (Mat 27:45).

Door hun Messias te verwerpen hadden de Joden Gods toorn gewekt, zoals Jezus eerder had gezegd. Maar nog steeds lag de weg open om te ontkomen aan Zijn oordeel, zoals Joël had gezegd: "Al wie de naam van de Here aanroept, zal behouden worden". De naam 'Here' betekent hier echter ook de naam van de Heer Jezus, want "God heeft Hem èn tot Here èn tot Christus gemaakt, deze Jezus, die u gekruisigd hebt" (Hand 2:36). Door Jezus van Nazareth als hun Heer te erkennen, en Hem aan te roepen zouden de luisteraars zich 'laten behouden uit dit verkeerde geslacht'.

De eerste gelovigen stonden bekend als mensen die de naam van Christus als Heer aanriepen. Ananias was zeer verrast toen hem bevolen werd naar Paulus te gaan om hem te dopen: "Here ... hier heeft hij volmacht van de overpriesters om allen, die uw naam aanroepen, gevangen te nemen" (Hand 9:13,14). Paulus vertelde de Joden in de Tempel wat Ananias hem gezegd had: "Sta op, laat u dopen en uw zonden afwassen, onder aanroeping van zijn naam" (Hand 22:16). Kort daarna sprak Paulus in de synagoge over Jezus, tot verbazing van de luisteraars, die zeiden: "Is dit niet de man, die te Jeruzalem uitroeide, wie deze naam aanriepen?" (vs. 21). Paulus richtte zijn brief aan de Korintiërs aan "allen, die allerwege de naam van onze Here Jezus Christus aanroepen, hun en onze Here" (1 Kor 1:2). Hij vermaande Timoteüs naar trouw, liefde en vrede te jagen "met hen, die de Here aanroepen uit een rein hart" (2 Tim 2:22).

De uitdrukking 'de naam van de HERE aanroepen' komt in het Oude Testament vaak voor met de betekenis van een hulpgeroep: "De HERE is nabij allen die Hem aanroepen ... Hij hoort hun hulpgeroep en verlost hen" (Ps 145:19). Voordat Christus kwam, zonden gelovigen in Israël deze roep om hulp altijd op tot God. Wat niemand had verwacht, is dat gelovigen zich na zijn opstanding en verhoging naast de Vader ook op Zijn Zoon, de Heer Jezus Christus, mogen beroepen.

### **Het gezag van de Heer**

Er zijn in de wereld allerlei gezagsinstanties, maar naast de Vader erkent de gelovige slechts één definitief en absoluut gezag: dat van zijn Heer in de hemel. Dit is

geen gezag dat die gelovige van buitenaf gedwongen wordt te erkennen, maar dat hij vrijwillig en met dankbaarheid, en uit de grond van zijn hart, heeft aanvaard. Daardoor komt hij of zij tot een persoonlijke relatie met Christus. Deze relatie deelt hij of zij met anderen, zoals blijkt uit Paulus' herhaalde uitdrukking "onze Here Jezus Christus", "onze Here Jezus" en "Jezus Christus onze Here". De gelovige belijdt Christus als Heer met vele anderen, die zich in hun persoonlijke geloofsdaad van hun doop hebben aangesloten bij Christus' gemeente.

### **De Vertegenwoordiger van de Vader**

Nog een ander gebruik van de naam of titel 'Heer' voor Christus verdient vermelding. In zijn toespraak op de Pinksterdag haalde Petrus de woorden aan van Joël: "Wie de naam van de HERE aanroept, zal behouden worden" (Joël 2:32). Zoals het gebruik in onze Bijbels van klein kapitalen aangeeft, staat in de brontekst de verbondsnaam van vier medeklinkers, *JHWH* (*Jahweh*). Petrus past de woorden echter toe op Christus. Zo zijn er vergelijkbare gevallen. Jesaja's oproep *Jahwe* te heiligen (Jesaja 8:12,13), past Petrus toe met de woorden: "Maar heiligt de Christus in uw harten als Here" (1 Pet 3:15) \*. De dag van *Jahwe* is in het Nieuwe Testament vaak "de dag van de Here Jezus" (2 Kor 1:14; 1 Kor 1:8; Flp 1:6,10; 2:16).

Er is hier geen suggestie dat Christus zó met zijn Vader geïdentificeerd kan worden, dat er geen onderscheid meer is. Een van de drie engelen die een bezoek aan Abraham bracht, bijvoorbeeld, wordt met Gods verbondsnaam genoemd (Genesis 18:17 en verder). God beloofde Israël naar het beloofde land te leiden door Zijn engel: "Zie, Ik zend een engel vóór uw aangezicht ... neem u voor hem in acht en luister naar hem ... want mijn naam is in hem" (Ex 23:20-23). Omdat Gods naam in hem was, werd hij als Gods vertegenwoordiger Heer genoemd.

Hetzelfde principe is te zien in de benaming van de rechters in Israël met de naam 'goden' (*elohim*) (Exodus 22:28; Handelingen 23:5; Psalm 58:1; 82:1,6). Toen de Joden klaagden over de wijze waarop Jezus over zijn verhouding tot God sprak, zei Hij tot hen: "Is er niet geschreven in uw wet: Ik heb gezegd: U bent goden? Als Hij hén goden genoemd heeft, tot wie het woord van God gekomen is, en de Schrift niet kan gebroken worden, zegt u dan tot Hem, die de Vader geheiligd en in de wereld gezonden heeft: U lastert, omdat Ik heb gezegd: Ik ben Gods Zoon?" (Joh 10:34-36). Met andere woorden: als zij (en jullie) 'goden' zijn, dan geldt dat toch zeker voor Mij, tot wie het woord van God gekomen is! Want vol-

---

\* De (Herziene) Statenvertaling geeft hier 'God' in plaats van Christus, overeenkomstig de Textus Receptus uit 1516. Deze is voor een belangrijk gedeelte gebaseerd op (relatief late - tussen vijfde en negende eeuw na Chr.) Byzantijnse teksten en de Latijnse Vulgata (390-405 na Chr.). Andere vertalingen, zoals de NBG-51 geven 'Christus' overeenkomstig de oudere Alexandrijnse teksten.

gens het aangehaalde vers 8 van Psalm 45, heeft God Hem gezalfd boven zijn 'genoten', dus aangesteld als hogere god (*elohim*) dan allen tot wie Gods woord vóór Hem is gekomen. Zoals zij vertegenwoordigt Hij de hoogste God, de Koning en dus Rechter van alle levenden. Jezus heeft gezegd: "Hij heeft Hem macht gegeven om gericht te houden, omdat Hij de Zoon des mensen is" (Joh 5:27).

Wat Paulus op een plaats 'de rechterstoel van God' noemt, is op een andere plaats 'de rechterstoel van Christus' (Rom 14:10; 2 Kor 5:10). Petrus zegt in het huis van Cornelius: "Hij is het, die door God is aangesteld tot rechter over levenden en doden" (Hand 10:42). En in dat laatste zit ook het grote verschil tussen de oudsten en rechters in Israël en Jezus Christus. Zij konden alleen aan de hand van de Wet oordelen over wat de levende mensen deden, zelfs de doodstraf opleggen. Jezus Christus heeft macht ontvangen over levenden en doden om het eindoordeel over hen uit te spreken. Daarom heeft Hij ook de macht ontvangen doden op te wekken. Dit toont des te meer dat Hij boven de goden, de *elohim*, staat – of zij nu mensen of engelen zijn.



## 4. Christus in het christendom

*Het begrijpen is mij te wonderbaar, te verheven,  
ik kan er niet bij. (Ps 139:6)*

Ongeveer twintig jaar na Christus' opstanding en verhoging, schrijft Paulus een brief aan de gemeente in Korinte, waarin hij de wispelturigheid van zijn broeders betreurt: "Want indien de eerste de beste een andere Jezus predikt, die wij niet hebben gepredikt ... dan verdraagt u dat zeer wel" (2 Kor 11:4). Deze "andere Jezus" was uiteraard geen levende persoon met dezelfde naam als de Heer, maar een voorstelling van Christus die voor de prediker aannemelijker was dan de Persoon die hij van Paulus had leren kennen. Vooral de gedachte dat de Zoon van God in een lichaam van vlees en bloed had geleefd, zal hen wat moeite hebben gekost in een cultuur waar materie als iets kwaads werd beschouwd, in strijd met wat geestelijk is. Deze zienswijze zou in de daaropvolgende eeuwen een verderfelijke invloed uitoefenen; niet alleen op het geloof in Christus, maar ook op het geloof in zijn opstanding van het lichaam en de aard van zijn Vrederijk.

Later komt er, juist om deze kwestie, een splitsing in de gemeente. Leden treden uit de gemeente, omdat zij de leer verwerpen dat Jezus 'in het vlees' gekomen is (1 Joh 2:18 en verder). De apostel Johannes ziet in deze afwijking daarentegen de ontkenning van een kernleerstelling, en hij raadt zijn medegelovigen aan de voorstanders hiervan zelfs niet in hun huis te verwelkomen (2 Johannes 7-11).

Zelfs toen de apostelen nog leefden, ontstonden er dus al afwijkende opvattingen over wie Jezus Christus is. Christenen die in de Griekse cultuur waren opgevoed, probeerden hun wijsbegeerige, wetenschappelijk en culturele begrippen een plaats te geven in het evangelie.

In zijn brief aan de leden van de gemeente in de Griekse havenstad Korinte waarschuwde Paulus voor de verderfelijke invloed van de Griekse 'wijsheid'. De menselijke wijsheid, die de Grieken voortdurend zochten, is bij God dwaasheid. Gods wijsheid is niet te ontdekken door menselijke redenering en logica, want alles wat wij van Gods voornemens kunnen weten, komt uit Zijn openbaring daarvan: "Want ons [apostelen] heeft God het geopenbaard door de Geest ... Wie toch onder de mensen weet, wat in een mens is, dan de eigen geest van de mens, die in hem is? Zo weet niemand wat in God is, dan de Geest van God" (1 Kor 2:10,11). In zijn brief aan de gemeente in de stad Kolosse keurt Paulus bepaalde veronderstellingen over Christus en Gods engelen sterk af: "Dit zeg ik, opdat niemand u met drogredenen misleide ... Ziet toe, dat niemand u meeslepe door zijn wijsbegeerte en door ijdel bedrog in overeenstemming met de overlevering van de mensen" (Kol 2:4,8).

## Griekse wijsbegeerte in de kerk

Na het heengaan van de apostelen nam de invloed van redematies over het evangelie, en de poging de Persoon van Christus en zijn relatie met de Vader met gebruik van wijsgerige principes (filosofie) nader te definiëren, sterk toe. Het proces verliep met behulp van de 'wijsheden' van de toenmalige Griekse wereld. De voorbeelden die werden gegeven, laten de bedrieglijkheid van redeneren vanuit analogie (een overeenkomst tussen twee zaken die men als grondslag neemt voor een redenering) goed zien. Men gebruikte illustraties uit de natuur, om de relatie tussen Vader en Zoon te verduidelijken, en om wat niet werd bewezen toch vast te stellen, zoals bijvoorbeeld het verband tussen de zon en de zonneschijn, water en damp, enzovoorts. Zulke verklaringen verraden de neoplatonische en Aristotelische gedachtewereld waaruit zij voortkwamen, en zijn ver verwijderd van de taal van profeten en apostelen, en van de historische voorstelling van Christus in de vier evangeliën. Opvallend is het ontbreken van de morele en geestelijke factoren, die in de evangeliën en brieven zo centraal staan. Met abstracte termen als 'wezen', 'natuur', 'substantie' en 'persona', wordt het geredetwist van de bisschoppen voortdurend voortgezet in preken, briefwisselingen, synoden en concilies, met als resultaat een reeks formuleringen die ver verwijderd zijn van "het eenmaal de heiligen overgeleverd geloof" van de eerste eeuw.

Een ieder kan in de Schrift zien dat de aartsvaders van Israël – voor wie ook Jezus en zijn discipelen de grootste achting hadden – geen weet hadden van een 'Drie-eenheid'; evenmin als de apostelen en hun medegelovigen. Desondanks heeft dit niet verhinderd dat, in de uitvoerigste formulering in de 'Geloofsbelijdenis van Athanasius', tot driemaal toe wordt gezegd dat geloof hierin noodzakelijk is voor behoudenis: 'Wie dit niet geheel en ongeschonden bewaart, zal zonder twijfel voor eeuwig verloren gaan ... Wie derhalve behouden wil worden, moet aldus over de Drie-eenheid denken'. Aanvankelijk werden dissidenten uit de kerk verbannen, maar later, tot in de Reformatie toe, gemarteld en om het leven gebracht. Bekend is de terechtstelling in 1553 in Genève van Michael Servet, op aanwijzen van de reformator Johannes Calvijn, omdat Servet geen 'trinitariër' was.

De eerste (Joodse) gelovigen werden opgevoed met het onwankelbaar geloof in één God. Zij wisten niets van een Zoon die uit alle eeuwigheid met God in de hemel was, alleen dat God door de profeten in Israël beloofd had een Zoon te wekken, die de Redder en Messias zou zijn. Er is geen enkele suggestie in hun toespraken en brieven, dat de apostelen meenden dat er, achteraf gezien, een enorme leemte in hun vroegere geloof zat. Hun belijdenis van Christus als Heer is – als gevolg van Gods voortschrijdende heilswerk in Christus – eerder een belangrijke toevoeging en een enorme verrijking van hun geloof. Terwijl zij vroeger als vrome Joden gewend waren dagelijks te zeggen: "De HERE is onze God; de HERE

is één!", beleden zij voortaan ook hun geloof in Christus als Heer:

"Voor ons nochtans is er maar één God, de Vader, uit wie alle dingen zijn en tot wie wij zijn, en één Here, Jezus Christus, door wie alle dingen zijn, en wij door Hem". (1 Kor 8:6)

"er is één God en ook één middelaar tussen God en mensen, de mens Christus Jezus". (1 Tim 2:5)

Er is "één Here ... één God en Vader van allen, die is boven allen en door allen en in allen". (Efez 4:5,6)

### **De heilige Geest is geen persoon**

Het 'drie-eenheidsgeloof', of 'trinitarisch geloof', spreekt van 'God de Vader', 'God de Zoon' en 'God de heilige Geest', en zegt van alle Drie dat Zij ongeschapen, onmetelijk, eeuwig, almachtig en elkaar gelijk zijn. In de Schrift daarentegen is de heilige Geest gewoonlijk God in Zijn aanwezigheid, en nergens een Persoon: "Waarheen zou ik gaan voor uw Geest, waarheen vlieden voor uw aangezicht? Steeg ik ten hemel – U (God) bent daar, of maakte ik het dodenrijk tot mijn sponde – U bent er." (Ps 139:7,8)

Naast deze betekenis van de heilige Geest als Gods aanwezigheid, is de Geest ook de kracht van God, Gods werkzaamheid in vooral Zijn woordvoerders, de profeten: "Want nooit is profetie voortgekomen uit de wil van een mens, maar, door de heilige Geest gedreven, hebben mensen van Godswege gesproken" (2 Pet 1:21). Jezus zag in zijn optreden als Profeet, de vervulling van Jesaja's laatste profetie van de Knecht van de HERE, die gezalfd werd om het evangelie te verkondigen: "De Geest van de HERE is op Mij, daarom, dat Hij Mij gezalfd heeft, om aan armen het evangelie te brengen" (Luc 4:18; Jes 61:1). Petrus heeft deze toepassing kennelijk in gedachte, als hij in het huis van Cornelius zegt: "... Jezus van Nazareth, hoe God Hem met de heilige Geest en met kracht gezalfd heeft. Hij is rondgegaan, weldoende en genezende allen, die door de duivel overweldigd waren; want God was met Hem" (Hand 10:38). Moeten wij hieruit concluderen dat God de Vader, God de Zoon met God de heilige Geest heeft gezalfd, of dat één goddelijk centrum van bewustzijn een tweede heeft gezalfd met een derde? De toets van een theoretische opvatting is deze in de praktijk toe te passen!

De Geest van God is in een ander opzicht te vergelijken met de geest in een mens, dat wil zeggen het zelfbewustzijn, waardoor de mens in staat is zichzelf te onderzoeken: "De geest van de mens is een lamp van de HERE [hem door de HERE geschonken], doorzoekende al de schuilhoeken van het hart" (Spr 20:27). Paulus beschouwt de Geest van God naar analogie van de geest van een mens. Met een zinspeling op deze spreuk vraagt hij: "Wie toch onder de mensen weet, wat in een mens is, dan de eigen geest van de mens, die in hem is? Zo weet ook niemand,

wat in God is, dan de Geest van Gods (1 Kor 2:11). In de beide gevallen is de geest geen persoon maar een vermogen of kracht. We spreken tot een persoon en niet tot zijn geest. In de Schrift zijn gebeden gewoonlijk tot God gericht, in enkele gevallen tot Christus, maar nooit tot de heilige Geest. Dit geldt ook voor de lofprijzingen, waarin God eer en heerlijkheid wordt toegezongen, behalve in het boek Openbaring, waarin er twee zijn gericht tot Christus en twee tot zowel God als Christus (5:9,10,12,13; 7:10). Als God, Christus en de heilige Geest in elk opzicht aan elkaar gelijk zouden zijn, waarom ontbreken er dan gebeden en lofprijzingen tot eer en heerlijkheid van de Geest? En overigens: waarom komt de heilige Geest ook niet in de apostolische belijdenissen van geloof voor?

### **De onderlinge relatie van Vader en Zoon**

Vanaf de eerste eeuwen na Christus tot op de huidige dag is de relatie tussen God en Christus reden tot twist, conflict en scheiding in het christendom. De drie belangrijkste opvattingen van tegenwoordig zijn:

1. Vader, Zoon en heilige Geest zijn te beschouwen als drie centra van zelfbewustzijn binnen één Persoon.
2. Vader, Zoon en heilige Geest hebben een intrinsieke eigen zijnswijze of modus in hun goddelijke essentie, die niet nader te definiëren is.
3. Vader, Zoon en heilige Geest zijn Personen in de gewone betekenis van het woord, binnen een organische eenheid die mysterieus blijft en voor mensen 'niet helemaal' te verstaan is.

Theologen geven gewoonlijk toe dat geen hiervan op een duidelijke uitspraak in de Schrift berust. Het beste dat gezegd kan worden, is dat zij het resultaat zijn van langdurige overdenking van de feiten die men in de Bijbel gevonden meent te hebben. Hierbij is wel eens gezegd: 'Je kunt niet voorkomen dat mensen over hun geloof gaan denken'. Dat is waar, maar zou het niet veel beter zijn om, in plaats van te speculeren over het meest verhevene en onbegrijpelijke, zich tevreden te stellen met wat God wél geopenbaard heeft, en waarvan wij ons enigermate een voorstelling kunnen vormen. Zelfs Mozes had zijn volk geleerd, dat liefde voor de HERE wordt bewezen in waardering voor Zijn woord en het voortdurend denken en spreken daarover (Deuteronomium 6:4-7). Gelovigen die een veel geringere openbaring bezaten dan wij, hebben getuigd: "Hoe lief heb ik uw wet! Zij is mijn overdenking de gehele dag" (Ps 119:97).

Men hoeft alleen maar te kijken naar de lang niet altijd fraaie wijze waarop de bisschoppelijke formuleringen zijn vastgesteld, en de dominerende plaats daarin van wijsgerige redenering, om te beseffen hoe ver ze verwijderd zijn van de denken en belevingswereld van Israëls profeten en de apostelen. Hoe betrekkelijk de vele voorstellingen in de Bijbel zijn, zal ons alleen bekend worden als ons het voor-

recht geschonken zal worden het Koninkrijk binnen te gaan. Dan zal Christus de sluier van onze onwetendheid en onbegrip geheel wegnemen, en zal Gods openbaring van Zichzelf voor ons niet meer vaag zijn, alsof wij die zien in een doffe spiegel, en geen raadsel meer voor ons zijn. Intussen zijn deze Schriftuurlijke voorstellingen – van de hemel, Gods troon, Christus' plaats aan Gods rechterhand, zijn hemelvaart, Gods Koninkrijk, enzovoorts – onze belangrijkste onderwerpen voor overdenking. Dit betekent niet dat de gelovige kinderlijk mag zijn, of zijn ogen mag sluiten voor de resultaten van wetenschappelijk of historisch onderzoek, maar is het gevolg van de nederige erkenning dat er grenzen zijn aan ons vermogen de kern van alles te begrijpen, en toont respect voor het Bijbelse principe: "De verborgen dingen zijn voor de HERE, onze God, maar de geopenbaarde zijn voor ons en onze kinderen voor altijd" (Deut 29:29).

### **Christus had zijn eigen wil**

Alle drie bovengenoemde verklaringen van de onderlinge relaties binnen een theoretische 'drie-eenheid' houden geen stand tegenover de Bijbelse voorstelling van de Vader en de Zoon als aparte Personen, naar analogie van menselijke persoonlijkheid. De kern van persoonlijkheid in de mens ligt in de wil, of, volgens het Bijbelse idioom, in het hart – de plaats van overwegingen en beslissingen. Jezus had maar één wil, een menselijke, die Hij telkens moest verloochenen: "Ik kan van Mijzelf niets doen; gelijk Ik hoor, oordeel Ik, en mijn oordeel is rechtvaardig, want Ik zoek niet mijn wil, maar de wil van Hem, die Mij gezonden heeft" (Joh 5:30). Hij had kennelijk zijn eigen zelfbewustzijn, vrijheid om keuzes te maken en beslissingen te nemen. Hij was in alles geheel vrijwillig gehoorzaam aan zijn Vader, en er is herhaaldelijk gezegd dat Hij op grond hiervan is verhoogd en verheerlijkt. Zijn gehoorzaamheid was allesbehalve onvermijdelijk, anders waren zijn verzoeken slechts schijn. Zijn overwinning behaalde Hij door de worsteling met zijn menselijke wil, onder het vergieten van vele tranen.

### **De gebeden van Christus**

Wat betreft Jezus' gebeden kan geen van de menselijke verklaringen van de onderlinge relatie van de Vader en de Zoon de proef doorstaan.

De schrijver van de brief aan de Hebreëen heeft kennelijk niet alleen Jezus' zielenstrijd in Gethsémane in gedachte, als hij schrijft: "Tijdens zijn dagen in het vlees heeft Hij gebeden en smekingen onder sterk geroep en tranen geofferd aan Hem, die Hem uit de dood kon redden, en Hij is verhoord uit zijn angst" (Heb 5:7). Voordat Hij zijn werk onder zijn volk begon, werd Hij beproefd tijdens een verblijf van veertig dagen in de woestijn. En de woorden: "een, die in alle dingen op gelijke wijze als wij is verzocht geweest" (Heb 4:15), geven aan dat Jezus ook daarna steeds weer werd beproefd.

Toen Hij bad, sprak Jezus niet tot zichzelf, en Hij heeft ook niet zijn eigen gebeden verhoord. De verklaring dat Hij als mens gebeden heeft en als God zijn gebeden heeft verhoord, houdt een gespletenheid in waar in de historische Jezus van de vier evangeliën geen spoor van te vinden is.

Er is ook geen reden te denken dat zijn relatie met zijn Vader fundamenteel anders werd na zijn verhoging. En ook in zijn leven aan Gods rechterhand wordt Hij voorgesteld als biddende voor de zijnen: "En als iemand gezondigd heeft, wij hebben een voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de rechtvaardige" schrijft de apostel Johannes (1 Joh 2:1). "Christus Jezus is de gestorvene, wat meer is, de opgewekte, die aan de rechterhand van Gods, die ook voor ons pleit", schrijft Paulus (Rom 8:34). De brief aan de Hebreëen stelt Christus voor als de Hogepriester in Gods tegenwoordigheid: "Daarom kan Hij ook volkomen behouden, wie door Hem tot God gaan, daar Hij altijd leeft om voor hen te pleiten" (Heb 7:25). De voorstelling is zeker niet van één centrum van bewustzijn in een goddelijk wezen dat met een ander centrum communiceert! En als Vader en Zoon uit alle eeuwigheid in alle opzichten aan elkaar gelijk zijn, welke plaats is er dan voor Christus als Middelaar tussen God en mensen, die de behoudenis van zijn volgelingen, die door Hem tot God komen, kan bewerkstelligen?

### **De onderdanigheid van de Zoon**

De eerbiedige houding van Jezus ten opzichte van zijn Vader, waarmee Hij – met zijn dankbaarheid, besef van volledige afhankelijkheid en liefdevolle gehoorzaamheid – toont dat Hij de ware geest, gezindheid, van een Zoon heeft, is radicaal tegenovergesteld aan wat de 'Geloofsbelijdenis van Athanasius' zegt: 'En in deze Drie-eenheid is niet eerder of later, niet groter of kleiner, maar alle drie personen zijn met elkander van gelijke eeuwigheid en elkander gelijk'. Hoe zou Jezus dan kunnen zeggen: "de Vader is meer dan Ik" (Joh 14:28)? Want dat was geen constatering van wat voor de discipelen vanzelfsprekend was, maar een bemoeiding dat Hij na zijn verhoging tot de Vader in de hemel veel meer voor hen zal kunnen doen. Want dan zal Hij niet meer 'bij' hen maar 'in' hen zijn (vs. 17), en met hemelse kracht wonen in allen die Hem liefhebben (vs. 23).

De verklaring (van, onder andere, Calvijn) dat Christus' onderdanigheid beperkt was tot zijn leven op aarde, komt niet overeen met het getuigenis van de profeten en apostelen. Christus zit aan Gods rechterhand vanwege een uitnodiging daartoe. Zelfs de uitdrukking 'rechterhand' geeft zijn ondergeschikte status aan. Christus dankt de Vader voor zijn opstanding en verhoging, die op deze wijze de gehoorzaamheid van Zijn Zoon tot de kruisdood toe zo rijkelijk heeft beloond. Evenals in de tijd van het oude verbond, hoort alle dankbaarheid aan de Vader uitgesproken te worden, maar voortaan door Christus: "dankt te allen tijde in de naam van onze Here Jezus Christus God, de Vader, voor alles" (Efez 5:20).

## “Mijn Vader en mijn God”

Jezus toonde zijn onderdanige houding ten opzichte van zijn Vader ook door Hem ‘mijn God’ te noemen. Gelezen in de samenhang is de uitroep aan het kruis: “Mijn God, mijn God, waarom hebt U Mij verlaten” een uiting van vertrouwen, want de psalmist spreekt ook voor de Heer als hij verder gaat: “aan U werd Ik overgegeven bij mijn geboorte, van de moederschoot af bent U mijn God” (Ps 22:11). Maar ook na zijn opstanding en verhoging noemt Christus de Vader ‘mijn God’. Hij doet dit na zijn opstanding in de boodschap die Maria aan de apostelen moet doorgeven: “Ik vaar op naar mijn Vader en uw Vader, naar mijn God en uw God” (Joh 20:17). Hij zegt hetzelfde na zijn verhoging in zijn brieven aan de gemeenten: “Ik heb geen van uw werken vol bevonden voor mijn God ... Wie overwint, hem zal Ik maken tot een zuil in de tempel van mijn God ... Ik zal op hem schrijven de naam van de stad van mijn God, het nieuwe Jeruzalem, dat uit de hemel neerdaalt van mijn God” (Op 3:2,12).

De suprematie, of oppergezag en -macht, van de Vader, is ook te zien wanneer het gaat om de onderlinge relatie van God, Christus, engelen en mensen. In Jezus’ beroemde uitspraak over de dag van zijn wederkomst, is een opklimming te merken: “Maar van die dag en van dat uur weet niemand [geen mens dus], ook de engelen in de hemel niet, ook de Zoon niet, maar de Vader alleen” (Mat 24:36). Zo ook in Paulus’ woorden: “maar u bent van Christus, en Christus is van God” (1 Kor 3:23). In dezelfde brief zet de apostel de vrouw, de man, Christus en God in volgorde: “het hoofd van iedere man is Christus, het hoofd van de vrouw is de man, en het hoofd van Christus is God” (1 Kor 11:3).

In een van de zeven brieven aan de gemeenten spreekt Christus zelf van de troon van de Vader, waarop Hij nu gezeten is, en daarnaast van zijn eigen troon, waarop ook zijn dienaars plaats mogen nemen. “Wie overwint, hem zal Ik geven met Mij te zitten op mijn troon, gelijk ook Ik heb overwonnen en gezeten ben met mijn Vader op zijn troon” (Op 3:21). Uiteraard gaat het hier niet om een letterlijke troon (want hoe zouden al Christus’ dienaars daarop kunnen zitten?), maar om wat deze symboliseert: heerschappij. Maar zelfs Christus’ heerschappij komt ten einde wanneer het doel daarvan wordt bereikt: “Wanneer alles Hem onderworpen is, zal ook de Zoon zelf Zich aan Hem (God) onderwerpen, die Hem alles onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen” (1 Kor 15:28). Pogingen Paulus’ woorden van hun betekenis te beroven, door ze te beschouwen als ‘een overblijfsel van het Joodse geloof, waarvan hij zich later ontdaan zou hebben’, is een voorbeeld van de wijze waarop we nu juist niet mogen omgaan met Gods Woord.

Een profetische psalm over Christus’ lijden en heerlijkheid, die in het Nieuwe Testament op Hem is toegepast, laat zijn eerbiedige houding ten opzichte van zijn Vader zien, als Hij bij zijn wederkomst plaatsneemt onder zijn verlost en op aarde:

"Ik zal uw naam aan mijn broeders verkondigen, in het midden van de gemeente zal Ik U lofzingen. U, die de HERE vreest, looft Hem, verheerlijkt Hem, u gehele nageslacht van Jakob, en hebt ontzag voor Hem, u gehele nageslacht van Israël ... Want het koninkrijk is van de HERE, Hij is heerser over de volken" (Ps 22:23-29)

Het zal tot eer van Christus zijn alles op aarde tot onderworpenheid aan de soevereine wil van God te hebben gebracht. Daarna zal Hij alle aardbewoners kunnen voorgaan in het zingen van de lof van de Koning van het heelal: "U, onze Here en God, bent waardig te ontvangen de heerlijkheid, de eer en de macht; want U hebt alles geschapen, en om uw wil was het en werd het geschapen" (Op 4:11).

### **Een vertrouwend geloof**

De Heer Jezus dankte zijn Vader eens dat, terwijl het evangelie voor 'wijzen en verstandigen' verborgen bleef, Hij het aan 'kinderen' had kunnen openbaren. Daarmee bedoelde Hij Gods kinderen, niet omdat hun geestelijke capaciteiten nog niet groot genoeg zijn, of omdat zij naïef zijn, maar omdat zij een eenvoudig vertrouwen hebben op Gods Woord. Zij geloven bijvoorbeeld even stellig in Gods absolute soevereiniteit, waarover de Bijbel spreekt, als in de vrijheid die de mens heeft Zijn genadige uitnodiging aan te nemen of te verwerpen. Zij accepteren beide waarheden, zonder ten volle te begrijpen hoe de ene met de andere te rijmen is. Er zijn echter intellectuelen in het christendom, die in een (vergeefse) poging de schijnbare tegenstelling te verklaren, de niet Bijbelse, en dus verwerpelijke, leer hebben uitgedragen dat God in voorwereldlijke tijden sommigen voorbestemd heeft tot eeuwige zaligheid en anderen tot eeuwige verdoemenis.

Zo zijn er anderen die op filosofische gronden veronderstellen, dat het onmogelijk zou zijn dat God Zijn Zoon tot leven heeft kunnen roepen, of dat er ooit een tijd was dat Hij niet bestond – iets dat zij niet bewijzen kunnen. Het gevolg hiervan is de leer van zijn 'eeuwige generatie', alsof de Zoon in loop van de eeuwigheid in wording is! Wat God aan zijn 'kinderen' in Israël vertelde, was dat Hij op een bepaald 'heden', Zijn Zoon zou verwekken. Iedereen moet kiezen welke van de twee alternatieven aanvaardbaar is.

Onder druk van filosofische verklaringen was er in de vierde eeuw een heftig meningsverschil ontstaan over de kwestie of Christus gelijk of identiek van wezen is met God. Een van Zijn 'kinderen' had kunnen vertellen, dat de Bijbel met geen woord over Gods wezen in deze betekenis rept. Wat God wél door Zijn profeet Jeremia zegt, is: "wie roeme wil, roeme hierin, dat hij verstand heeft en Mij kent, dat Ik de HERE ben, die goedertierenheid, recht en gerechtigheid op aarde doe" (Jer 9:24). Het is juist deze morele en geestelijke kennis van Gods wezen, die ook centraal staat in wat de evangeliën en apostolische brieven over de eenheid van Vader en Zoon vertellen.



Dezelfde poging een filosofische verklaring te geven voor de verschijning van Gods Zoon als Mens, heeft geleid tot de leer dat Hij deels God en deels Mens was, met twee 'naturen' – een God-zijn en een mens-zijn, die onvermengd en onveranderd naast elkaar bleven bestaan – en dat zij tegelijkertijd ongedeeld en ongescheiden waren. De theoloog A. Jelsma heeft in zijn boek *De vergeten kerk* hierover opgemerkt: 'Wie het begrijpt, mag het verklaren'. Over de dingen van God dichtte David als psalmist: "Het begrijpen is mij te wonderbaar, te verheven, ik kan er niet bij" (Ps 139:6). De menselijke verklaring om te begrijpen wie Jezus Christus is, noemt Jelsma echter 'nonsens': 'Twee naturen die niet met elkaar vermengd kunnen worden en die tegelijk volstrekt ondeelbaar zijn, dat is nonsens. En het kan alleen maar absurd genoemd worden, dat de hele christenheid tot deze nonsens verplicht werd'. Een duidelijke erkenning dat de zo voorgestelde Christus in ieder geval niet de Christus is van de evangeliën en de brieven.

Vele theologen die boeken hebben geschreven om de 'triniteitsleer' uit te leggen, erkennen dat die leer niet is geopenbaard in de Schrift, maar het resultaat is van menselijke overdenkingen of 'voortschrijdende openbaring'. Wanneer de gevolgen verder gaan dan, of in strijd zijn met, de Schrift, staat iedereen voor de keuze: Gods Woord, óf de redeneringen van mensen. Is het té veel gevraagd tevreden te zijn met wat Gods profeten en apostelen hebben geopenbaard, feiten te geloven al kunnen wij ze niet doorgronden, uitziende naar de tijd wanneer Gods 'kinderen' volledig zullen begrijpen?

